

עדכון אחרון

מאגר מקורות מידע וחומרים עיוניים ומעשיים לפעילות חינוכית¹ בנושא

פסיפס ישראלי - חינוך לאחדות וחיים משותפים ולמניעת גזענות

דבר העורכת

מדינת ישראל מהווה אות ומופת בתחומים רבים, ואולם בשנת ה-70 למדינה ניתן לזהות בה תופעות קשות של גזענות וסכנת התפוררות חברתית המאיימות על רווחת אזרחיה ועל חוסנה.

יש הכרח בטיפול מתמשך של היחסים בין הקבוצות המרכיבות את החברה בישראל ובהבניית האחדות והחיים המשותפים בה הן כערך חיוני כשלעצמו והן כדי להבטיח את קיומה של מדינת ישראל לדורות. הכרח קיומי זה מחייב גם התמודדות אמיצה עם נגע הגזענות וביעורו.

המאגר כולל חומרים עיוניים ומעשיים העוסקים באחדות, חיים משותפים ומניעת גזענות בחברה בכלל ובמדינת ישראל בפרט. במאגר יש נתונים על ההזדמנויות והאתגרים הקיימים בפני החברה בישראל בהווה בדרך למימוש החזון והתקוות; מתוארות פעולות הנדרשות במערכת החינוך לחינוך לאחדות וחיים משותפים ולמניעת גזענות בין כל הקבוצות המרכיבות את החברה בישראל ומשולבים תכניות וכלים לאנשי החינוך ליישומן. כמו כן מוצגים במאגר משרדי הממשלה, יחידות משרד החינוך וגופים וארגונים שונים במגזר השלישי העוסקים בקידום אחדות וחיים משותפים ומניעת גזענות, ומובא בו ההקשר הבין-לאומי והמשפטי בנושאים של זכויות אדם ומניעת גזענות.

החומרים נועדו לסייע בקידום חינוך, הוראה ולמידה לאחדות וחיים משותפים ולמניעת גזענות.

מלכה וידיסלבסקי

¹ א. הכללת אזכור מסוים במאגר אינה מהווה משום אישור לשימוש בו בתהליכי ההוראה-למידה. שילוב של גופים ותוכניות יעשה על פי המופיע במאגר התוכניות החינוכיות של משרד החינוך, המינהל הפדגוגי. היחידה לניהול תכניות ושותפויות בין מגזריות. <http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Applications/TYH/hp.htm>

ב. המאגר פסיפס ישראלי - חינוך לאחדות וחיים משותפים ולמניעת גזענות אינו סופי ואינו מתיימר להכיל את כל החומרים בנושא אחדות, חיים משותפים ומניעת גזענות.

תוכן עניינים

אמנות והצהרות

ארגונים, מכונים, מרכזים וקרנות

אתרים

הכשרה, פיתוח מקצועי והדרכה לאנשי חינוך

הרצאות

ועדות ודוח"ות

חומרי הוראה-למידה לחינוך לאחדות וחיים משותפים ולמניעת גזענות

חוקים

חזונות: עבר, הווה ועתיד

חוזרי מנכ"ל משרד החינוך

ימים מיוחדים בלוח השנה בנושא זכויות אדם

מאמרים

מהנעשה בעולם

מחקרים וסקירות

משרדי ממשלה: א. משרדי ממשלה ב. משרד החינוך ויחידותיו

נתונים בישראל – דמוקרטיה, זכויות אדם, גזענות, שוויון ואפליה

ספרות, טלוויזיה, קולנוע, תיאטרון

פסקי דין

תכניות חינוך והתערבות לאחדות וחיים משותפים ולמניעת גזענות

נספחים:

ימים מיוחדים בלוח השנה בנושא זכויות אדם

חומרי הוראה-למידה לחינוך לאחדות וחיים משותפים ולמניעת גזענות – מיון לפי שכבות כיתה

אמנות והצהרות

נושא	מקור	תוכן	הפנייה
חברת מופת	משרד החינוך 2014	האחר הוא אני אמנה לקידום חברת מופת	http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/ui/atochnit/ama.htm
אפליה, גזענות, זכויות אדם	משרד המשפטים	• האמנה נגד עינויים ונגד יחס ועונשים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים - CAT • האמנה בדבר ביעור כל צורות האפליה נגד נשים - CEDAW • האמנה הבינלאומית בדבר ביעור כל צורות האפליה הגזעית (כולל תרגום לצרפתית CERD) • האמנה בדבר זכויות הילד - CRC • הפרוטוקול האופציונלי לאמנה בדבר זכויות הילד, בדבר מעורבות ילדים בסכסוכים מזוינים - CRC-OP-AC • פרוטוקול האופציונלי לאמנה בדבר זכויות הילד, בדבר מכירת ילדים, זנות ילדים ופורנוגרפיית ילדים - CRC-OP-SC • האמנה בדבר זכויות אנשים בעלי מוגבלויות - CRPD • הכרזה בדבר זכותם ואחריותם של יחידים, קבוצות ואורגנים בחברה לקדם ולהגן על זכויות אדם וחירויות יסוד שזכו להכרה בינלאומית (החלטת העצרת הכללית של האו"ם מס' A/RES/53/144 - תרגום לא רשמי Declaration) • האמנה בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות 1 - ICCPR • האמנה בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות 2 - ICCPR • האמנה בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות 3 - ICCPR • האמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות - ICESCR • הכרזת האו"ם לכלל באי עולם בדבר זכויות אדם - UNDeclaration	http://www.justice.gov.il/Units/YeutzVehakika/InternationalLaw/UnitWork/HumanRightsInternationalLaw/AreasOfResponsibility/HumanRightsConvention/Pages/Amnot.aspx
איגוד חברות הפרסום בישראל, אגודת השיווק הישראלי ובית הנשיא	אמנת הייצוג הישראלי בפרסום	פרסומות מייצרות ומנציחות מציאות – הן נותנות במה לאנשים מסוימים, בתפקידים מסוימים – מייצגים באמצעותם את אותה מציאות נחשקת. אבל הן גם שוללות במה מאוכלוסיות, מגזרים, דתות, עדות וקהילות שונים. על פי האמנה אנשי הפרסום והשיווק לוקחים אחריות לייצר שינוי בדפוס ליהוק וכתובת תסריטים המנציחים היעדר ייצוג או ייצוג סטריאוטיפי.	http://pirsum.org.il/%D7%90%D7%9E%D7%A0%D7%AA-%D7%94%D7%99%D7%99%D7%A6%D7%95%D7%92-%D7%94%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C%D7%99-%D7%91%D7%A4%D7%A8%D7%A1%D7%95%D7%9D

ארגונים, מכונים, מרכזים וקרנות²

נושא	מקור	תוכן	הפנייה
זכויות ילדים עולים	אגודה ישראלית	האגודה פועלת להגנה על זכויותיהם של ילדים עולים ובני משפחותיהם, ללא הבדל גזע, עדה או ארץ מוצא. ולעיצוב	https://www.dunsguide.co.il/C6df11e64fe4d03f68

² אין לעבוד עם גופים שאינם רשומים במאגר התכניות של משרד החינוך. כתובת מאגר התכניות של משרד החינוך:

למען ילדים עולים (ע"ר)	דעת הקהל נושאי הזכויות של תלמידים עולים ובני משפחותיהם. בפעילותה מושם דגש על הסנגור תוך קיום קשר מתמיד עם גורמי חוץ, רשויות ותורמים, ניצול כלי תקשורת בישראל ובחו"ל וכן עריכת כנסים וסמינרים במגוון נושאים.	2ea4c6d749f3a8d ם מקצועיים/אגודה ישראלי ת למען ילדים עולים ער
רב תרבותיות	אוניברסיטת חיפה המרכז לחקר החינוך השלום	אוניברסיטת חיפה http://cerpe.haifa.ac.il/images/multi_cultural_campus.pdf
דמוקרטיה	אנו	http://www.anu.org.il/about
ערבים	ארגון צופן – מרכזי טכנולוגיה עילית לקידום תעשיית ההייטק במגזר הערבי	כל זכות קידום תעסוקה בתחום ההייטק במגזר הערבי מטעם צופן. www.kolzechut.org.il
אחדות	דור האחד	http://www.dor1.org/
זכויות אדם	האגודה לזכויות האזרח בישראל	https://www.acri.org.il/he/26279
רב תרבותיות	מרכז לחקר רב תרבותיות והמגוון, האוניברסיטה העברית ירושלים	https://hebarb.csmd.huji.ac.il
דמוקרטיה, חיים משותפים	המכון הישראלי לדמוקרטיה	https://www.idi.org.il/about/about-idi/
אחדות, דמוקרטיה, ליכודות, שוויון	המרכז לחברה משותפת בגבעת חביבה	http://www.givathaviva.org/he
חיים משותפים	מרכז "לחיות יחד" -יוצרים שותפות	http://livingtogether.org.il/

	הכולל שפה, אסטרטגיה, עקרונות פעולה ומשימות חברתיות נגזרות.	חברתית חדשה בישראל מיסודה של קרן לאוטמן	
https://www.idc.ac.il/he/students/extracurricular/pages/israel-meshutaf.aspx	המרכז פועל בשיתוף צוות נשיא המדינה, במחקר ובהכנת ניירות מדיניות והמלצות לנשיא בכל הקשור ליוזמת "תקווה ישראלית".	המרכז לישראליות משותפת בבינתחומי הרצלייה	חיים משותפים
http://matal3.4300.co.il/madlor/436-2	הבדואים בישראל – מידע ופעילויות	המרכז לתכנון לימודים ומכללת קיי	בדואים
http://www.datumedina.org.il	הזרוע הציבורית והמשפטית של התנועה ליהדות מתקדמת (התנועה הרפורמית) בארץ ובעולם. המרכז פועל ל-"תיקון עולם" בישראל ברוח היהדות המתקדמת, בדגש על נושאי דת ומדינה, ועל מאבק בגילויי גזענות וקנאות דתית, ואפליה הקשורה בהם.	המרכז הרפורמי לדת ומדינה	גזענות, אפליה, סובלנות, שוויון,
http://nif.org.il/news/2016/09/26/962?gclid=CPHfjufS4tECFdEy0wodWY8Bbg	ארגון ללא מטרות רווח. מאמין בישראל יהודית ודמוקרטית, ודוגל בזכויות אדם, צדק חברתי ושוויון, ופועל לקידום הערכים המעוגנים במגילת העצמאות.	הקרן החדשה לישראל	דמוקרטיה, חיים משותפים, כבוד האדם
http://www.ha-keshet.org.il	תנועה חברתית על-מפלגתית וחוף פרלמנטרית, שמטרתה להשפיע על סדר היום הציבורי, מתוך כוונה להביא לשינוי כולל של החברה הישראלית ומוסדותיה השונים ולמנוע פגיעה כלכלית, דיכוי תרבותי ודעות קדומות כלפי קבוצות בחברה הישראלית. באתר מאגר מאמרים.	הקשת הדמוקרטית המזרחית	שוויון, דעה קדומה
http://www.machon-merchavim.org.il/%D7%90%D7%95%D7%93%D7%95%D7%AA-%D7%9E%D7%A8%D7%97%D7%91%D7%99%D7%9D	עמותה ישראלית, הפועלת לסייע לאזרחים ואזרחיות מרקעים שונים להכיר את האחר, להעריך שונות בחברה הישראלית וליצור קהילות וארגונים הוגנים יותר. המכון פועל ב"מודל האזרחות המשותפת" המהווה את הבסיס הרעיוני לפעילות העמותה ופותח על-ידי קבוצה רב-גונית של אנשי חינוך.	מכון מרחבים	אזרחות משותפת - חיים משותפים, שונות
http://www.shaharit.org.il	מכון חשיבה ועשייה. מטרתו ליצור שותפות חברתית חדשה בין כל חלקי החברה הישראלית למען עתידנו המשותף.	מכון שחרית	חיים משותפים
http://www.metzilah.org.il	מרכז למחשבה ציונית, יהודית, ליברית הומניסטית. מטרתו של המרכז היא פעילות לקידום הלגיטימיות של מדינת ישראל כמדינת לאום יהודית המחויבת לערכים דמוקרטיים וליברליים ולשמירה על זכויות האדם.	מרכז מציל"ה	דמוקרטיה, זכויות אדם
http://www.tmura.org.il	מרכז משפטי למניעת אפליה, שמטרתו להיאבק משפטית וחברתית עבור אוכלוסיות מחולשות בישראל למניעת אפליה. מכיל פסקי דין וחומרים נוספים.	מרכז תמורה	אפליה
		משרד המשפטים	גזענות, זכויות אדם
http://nif.org.il/organizations_search/friends-by-nature	עמותה המפעילה תכניות לבני נוער בסיכון, בדגש על ישראלים יוצאי אתיופיה, מתוך כוונה להעניק להם ולמשפחותיהם תחושת שייכות, מטרה ואתגר. העמותה שמה דגש על פיתוח חברה אזרחית ומנהיגות צעירה ועל הגברת המעורבות הקהילתית. "חברים בטבע" דוגלת בקירוב בין מגזרי אוכלוסייה שונים ויצירת אווירת סובלנות, בטיפוח זהות תוך כבוד לתרבות המוצא, בחינוך לרב-תרבותיות ולפלורליזם ובחיזוק הקשר אל הארץ.	עמותת חברים בטבע – העצמה קהילתית	יוצאי אתיופיה, רב-תרבותיות, שוויון
http://www.tebeka.org.il/%D7%90%D7%95%D7%93%D7%95%D7%AA%D7%99%D7%A0%D7%95/%D7%94%D7	העמותה פועלת להשתלבות המוצלחת של קהילת יוצאי אתיופיה בחברה הישראלית, לקידום מעמדה ולשיפור איכות החיים שלה.	עמותת טבקה	

%97%D7%96%D7%95%D7%9F-%D7%95%D7%94%D7%9E%D7%98%D7%A8%D7%95%D7%AA			
http://mabat.org	העמותה פועלת לפיתוח מודעות בין-תרבותית ולפיתוח זהות חברתית אזרחית בישראל באמצעות הקניית כלים לחיים ועבודה בחברה בין-תרבותי באמצעות תכניות למידה התנסותית תהליכיות וחוייתיות.	עמותת מבט (מודעות בחברה רב תרבותית)	חיים משותפים, רב-תרבותיות
https://www.common-ground.org.il/%D7%90%D7%95%D7%93%D7%95%D7%AA	עמותת סטודנטיות וסטודנטים לתארים מתקדמים באוניברסיטה העברית. במטרתה לקדם שוויון מגדרי ומניעת סטריאוטיפים מגדריים באמצעות חיבור אקדמיה-קהילה.	עמותת מכנה משותף	סטריאוטיפ, שוויון מגדרי
http://www.xn--9dbazp6bb.com/580379766	עמותה לקידום המגזר הבדואי (ע"ר). פועלת לפיתוח מנהיגות צעירה ותשתיות חברתיות, הכשרה מקצועית לצעירים בדואים, שילוב אקדמאיים בדואים במגזר הציבורי, פיתוח מרכזי מורשת ביישובים הבדואים, ועידוד צעירים בדואים להתגייס לזרועות הביטחון.	עמותת מפנה	בדואים
http://www.oranim.ac.il/sites/hebrew/community/racism/pages/default.aspx	פורום התנדבותי של תלמידים וסגל מנהלתי ואקדמי. מטרת הפורום היא להנחיל לציבור באורנים ומחוצה לה את ההבנה כי גזענות היא תופעה ההורסת את התרבות האנושית בכלל ואת המדינה בפרט. במקביל, לשמור על מכללת אורנים כמקום בו אין ולו שמץ של תופעה גזענית, ולהדגיש את חובתו של כך אדם בעיקר במדינה רב תרבותית, להילחם בתופעה זו.	פורום מכללת אורנים למאבק בגזענות	גזענות, רב-תרבותיות
http://www.abrahamfund.org/11110	הקרן פועלת במודל פעולה המכונה "שכנוע דרך עשייה" (Advocacy through Action) במטרה להניע את הממשלה לנקוט מדיניות קונסטרוקטיבית לחיים משותפים בין יהודים וערבים ולהכיר בחשיבותה.	קרן אברהם	חיים משותפים
https://www.shatil.org.il/no-de/2	שתיל הוא ארגון המספק שירותי תמיכה וייעוץ לקידום שינוי חברתי בישראל על ידי חיזוק אלו הפועלים למען חברה צודקת ומשותפת לכל אוכלוסיותיה, המושתת על שוויון בין כל אזרחי ותושבי ישראל.	שתיל הקרן החדשה לישראל	חיים משותפים, צדק, שוויון
http://www.lautmanfund.org/g.il	הקרן משקיעה בעמותות ובתכניות חינוך איכותיות ובפיתוח תכנים ושירותים חדשים ליצירת שינוי משמעותי ובר קיימא בחינוך הפורמלי והבלתי פורמלי ובקידום השותפות והשוויון בין אוכלוסיות שונות בחברה הישראלית.	קרן לאוטמן	חיים משותפים, שוויון
http://www.moriahfund.org/programs/israel/guidelines_hb.htm	הקרן תומכת בארגונים הפועלים למען השתת העקרונות של צדק חברתי ושוויון זכויות והזדמנויות בחברה הישראלית. התוכנית הישראלית שואפת להעצים את קהילת יוצאי אתיופיה, האוכלוסייה הערבית בישראל בדגש על אוכלוסיית הנשים והבדואים, ועולי חבר העמים במאבקם למען שוויון הזדמנויות וצדק חברתי.	קרן מוריה	צדק, שוויון
http://rothschildcp.com/%D7%9E%D7%99-%D7%90%D7%A0%D7%97%D7%A0%D7%95	עמותה המהווה את זרוע החברתית של קרן אדמונד דה רוטשילד, ופועלת לצמצום פערים בחברה הישראלית ולמתן הזדמנויות לצעירים מהפריפריה הגיאוגרפית-חברתית.	שותפויות אדמונד דה רוטשילד	שוויון

אתרים

נושא	מקור	תוכן	הפניה
------	------	------	-------

https://www.neaman.org.il/People-Israel-Project-Guide-Israeli-Society-peopleil-org-HEB	הוצאה לאור מקוונת, שמהווה מדריך מקיף - טקסטואלי ויזואלי לחברה הישראלית. המדריך מספק מידע מקיף ועדכני על החברה הישראלית, על שלל התרבויות וסגנונות החיים המרכיבים אותה. המדריך מופעל בחסות מוסד שמואל נאמן למחקר מתקדם במדע וטכנולוגיה, הטכניון.	אנשים ישראל – המדריך לחברה הישראלית חוקרים: פרופ' אלמוג עוז וד"ר אלמוג תמר	החברה בישראל
/https://israeli-hope.gov.il	תקווה ישראלית בחינוך, בספורט, בתרבות, בתעסוקה, בשלטון המקומי עוד, קולות, מעגלי שיח, כנסים, פרסומים וכד' לחיים משותפים	בית הנשיא: תקווה ישראלית	חיים משותפים
http://dialogtogether.com/%D7%90%D7%95%D7%93%D7%95%D7%AA-%D7%A7%D7%A8%D7%9F-%D7%A7%D7%98%D7%A7%D7%95-%D7%90%D7%99%D7%99%D7%99/C%D7%99	בלוג המציג ארגונים, מיזמים, תוכניות ואת כל מי שעוסק, מעוניין או מתעניין בחיים משותפים – קירוב לבבות, סובלנות והכרת האחרים בחברה שלנו.	בלוג חיים משותפים של קרן קטקו איילי	חיים משותפים
http://main.knesset.gov.il/Activity/Legislation/Laws/Pages/lawhome.aspx	מאגר החקיקה הלאומי של ישראל: באתר זה מוצג מידע על כלל חוקי מדינת ישראל, על הצעות החוק בהליך חקיקה או שהליך חקיקתן נעצר ועל החוקים שחקיקתם הושלמה. לכל חוק מדינת ישראל יש דף במאגר ובו מוצגים היסטוריית החקיקה מאז נחקק לראשונה וכל תיקונו. לכל תיקון חוק ולכל הצעת חוק יש דף במאגר ובו מוצגים נוסחי הצעת החוק, וכן "דברי הכנסת" והפרוטוקולים של הדיונים בוועדות הכנסת.	הכנסת ה-20 של ישראל	חוקים
http://www.haokets.org	העוקץ הוא אתר תוכן לא-מסחרי, שהוקם על ידי יוסי דהאן ואיציק ספורטא. מטרתו לקדם צדק חברתי; מהווה במה מקוונת למאות כותבים וכותבות, אקטיביסטיות ומומחים, שמציעים/ות את הידע, הניתוח והפרשנות הייחודית שלהם במגוון רחב של נושאים: סוגיות ומאבקים חברתיים, מזרחיות, פמיניזם, פוליטיקה, חינוך, כלכלה, היסטוריה, תרבות, שירה ועוד ועוד.	העוקץ	צדק חברתי, שוויון
http://www.kolzchut.org.il/he/%D7%9B%D7%9C-%D7%96%D7%9B%D7%95%D7%A%D7%90%D7%95%D7%93%D7%95%D7%AA%D7%94%D7%9E%D7%99%D7%96%D7%9D	מאגר המידע המקיף ביותר על זכויות תושבי ישראל והדרך למימושן.	כל-זכות	זכויות
http://mobile.mako.co.il/Tagit/%D7%93%D7%95+%D7%A7%D7%99%D7%95%D7%9D	כתבות בנושא דו-קיום וגזענות, דוגמאות לפעילות משותפת בין יהודים וערבים, מצד אחד, וגילויי שנאה מהצד האחר, החיים בערים מעורבות	MAKO	גזענות, דו-קיום - חיים משותפים
http://lib.cet.ac.il/	ספרייה ווירטואלית המכילה אוסף מאמרים, סרטים, מפות ותמונות במגוון תחומי תוכן, ובכלל זה בנושאים עמדות, ערכים, גזענות, דעה קדומה, וסטריאוטיפים.	מטח	גזענות, דעה קדומה, סטריאוטיפ
http://edu.gov.il/noar/minhal/catalogue/Pages/the-druze-in-israel.aspx	קטלוג הפרסומים בנושא הדרוזים בישראל: היסטוריה, דת ותרבות, אתרים.	משרד החינוך, מינהל חברה ונוער	דרוזים
http://www.justice.gov.il/Units/YeutzVehakika/InternationalLaw/U	באתר מופיעים קישורים בעברית, ערבית ואנגלית לאמנות האו"ם בנושא זכויות האדם, להכרזת האו"ם	משרד המשפטים	אפליה, גזענות

nitWork/HumanRightsInternationalLaw/AreasOfResponsibility/HumanRightsConvention/Pages/Amnot.aspx	בדבר זכויות האדם וכן להחלטת האו"ם בדבר מגני זכויות אדם; מידע על אודות זכויות אדם במשפט הבנילאומי ומידע שימושי.		זכויות אדם
http://citiesofmigration.ca/about-2/com-team	אתר המציג תכניות, פעולות ולקחים בהתייחס לפעולות הננקטות בערי הגירה שונות בעולם בנושאים כמו חיים משותפים בין קבוצות שונות, מניעת אפליה וגזענות, התמודדות עם קליטת מהגרים ושונות	Cities of migration	אפליה, גזענות, חיים משותפים,
http://enar-eu.org THE VOICE OF THE ANTI- RACIST MOVEMENT IN EUROPE EUROPIAN NETWORK AGAINST RACISM	אתר התנועה האנטי- גזענית באירופה הפועל לשים קץ לגזענות ולאפליה באירופה בין קבוצות אתניות, דתיות ומיעוטים שונים ומגדר. האתר מציג מידע בהתייחס לקבוצות הסובלות מגזענות, דעות קדומות, סטריאוטיפים ואפליה ופעולות שוטפות במאבק נגד הגזענות. כך לדוגמה יש באתר סקירה בנושא סטריאוטיפים ודעות קדומות נגד יהודים בכלל ובאירופה בפרט	ENAR	אפליה, גזענות, דעה קדומה, סטריאוטיפ
http://www.understandingprejudice.org	הבנת הגורמים והתוצאות של דעה קדומה – מגוון חומרים בנושא: מאמרים ובכלל זה המאמר "הפסיכולוגיה של דעות קדומות: מבט כולל" מאת ס. פלאוס (2003) מתורגם גם לעברית, סרטונים, תכניות של מוסדות אקדמיים, רעיונות ופעילויות של מורים, קישורים לארגונים,	Understanding prejudice אתר למורים, תלמידים ובעלי עניין אחרים בנושא	דעה קדומה
http://in-oneplace.net/2016/12/ar-jw_relations	מחקרים, מאמרים, נתונים על יחסי יהודים ערבים. מטרת האתר היא לעודד את העברת הדיון ביחסים שבין המיעוט הערבי-פלסטיני לרוב היהודי למישור החברתי-אזרחי.	One Place מרחב מידע רב תחומי	יחסי יהודים וערבים
https://itstopswithme.humanrights.gov.au/research-articles-and-general-information	אתר השותפות האנטי גזענית בהנהגתה של הוועדה למען זכויות אדם באוסטרליה. באתר יש מאגר מחקרים, מאמרים, יוזמות לעידוד מעורבות בפעילות נגד גזענות ומידע כללי.	Racism, it stops with me	גזענות

הכשרה, פיתוח מקצועי, הדרכה וחומרים לאנשי חינוך

הפנייה	תוכן	מקור	נושא
http://www.mofet.macam.ac.il/ktiva/bitaon/Documents/bitaon60.pdf	הכשרת מורים המכוונת לחיים משותפים במציאות החברתית בישראל. בחוברת מובאים השקפות, מחשבות ומעשים הנעשים בתחום החינוך לחיים משותפים במסגרת הכשרת המורים ובמערכת החינוך.	בימת דיון, ביטאון מכון מופ"ת גיליון מספר 60, 2017	חיים משותפים
https://sites.google.com/a/dgania.tzafonet.org.il/dganua/acher	באתר בית החינוך המשותף "דגניה" מובא קטלוג חומרי למידה למורים בנושא שוויון ושונות בחינוך, ויש ביטוי במדורים השונים ליישום חזון בית הספר ושאיתו לחנך לסובלנות ולקבלת השונה	בית החינוך המשותף- דגניה עמק הירדן- 15120	סובלנות, שוויון, שונות
http://www.acri.org.il/he/20463	השתלמות מורים: חינוך נגד גזענות בתהליך החינוכי	האגודה לזכויות האזרח בישראל	גזענות
http://rightsandcinema.weebly.com/uploads/7/7/0/0/7700033/kolnoa-web.pdf	חינוך קולנוע וזכויות אדם: מאמרים בנושאים זכויות אדם וגזענות וקולנוע ככלי חינוכי	הוועד הציבורי נגד עיניים	גזענות, זכויות אדם

%D7%AA%D7%A8%D7%91%D7/%95%D7%AA%D7%99%D7%AA			
http://www.kaye7.org.il/tekasim.htm	טקסים במעגל החיים - מאגר קישורים בנושא הקבוצות המרכיבות את החברה בישראל מבחינה אתנית, דתית ותרבותית	מכללת קיי	החברה בישראל
http://www.matzmichim.org.il	מרכז מצמיחים (לשעבר SOS אלימות) מקיים מאות סדנאות התערבות כיתתיות והכשרות למורות וצוותי חינוך בכל רחבי הארץ להפחתת אלימות בבתי הספר פועל מזה כעשור במטרה להפחית סבל וכאב של ילדים ולהפוך את הכיתות בישראל למקום בטוח ונעים יותר.	מרכז מצמיחים	אלימות
http://meyda.education.gov.il/files/staj/mishtalvimivrit.pdf	השתלבות מורים ערבים בבתי ספר עבריים – מדריך השתלבות למורה ולמנהל	משרד החינוך ומכון מרחבים	חיים משותפים
http://education.huji.ac.il/book/%D7%97%D7%99%D7%A0%D7%95%D7%9A-%D7%9C%D7%A1%D7%95%D7%91%D7%9C%D7%A0%D7%95%D7%A%D7%9E%D7%AA%D7%97%D7%99%D7%9C-%D7%91%D7%94%D7%A7%D7%A9%D7%91%D7%94	חינוך לסובלנות מתחיל בהקשבה טיפוח מיומנויות הקשבה בחדר המורים ובכיתה תכנית דו-שנתית לפיתוח מקצועי של עובדי הוראה בדרגות הגבוהות 7-9 תשע"ז 2016/17	משרד החינוך מינהל להכשרה ופיתוח מקצועי והאוניברסיטה העברית	סובלנות
http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Shefi/KishureiChaim/GishurRavTarbuti/KesherKeshevVeSiah.htm	קש"ר: קשב ושיח רב תרבותי - יצירת שיח מוגן בנושאים קונפליקטואליים - כלים ליצירת מרחב מוגן ובטוח עם הזמנה ליחיד ולקבוצה להביא את קולם הייחודי מהמרכז ומהשוליים. מרחב מאפשר זה נבנה ע"י פיתוח מיומנויות הקשבה מתוך כבוד, רגישות וסקרנות כנה לסיפורו של האחר. הכלים המוצגים בחוברת נשענים על הגישה הנרטיבית הפותחת מספר שערים לקשב ושיח מוגנים:	משרד החינוך המינהל הפדגוגי - שפ"י	רב-תרבותיות
http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Shivion/homrailemi da/Nashiyut.htm	תפקיד המחנכים בשינוי סטריאוטיפים – סדנה למורים	משרד החינוך המינהל הפדגוגי - היחידה לשוויון בין המינים	סטריאוטיפ
http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Shivion/homrailemi da/ChveretHatmaa.htm	"חינוך לשוויון מגדרי במוסדות החינוך" חוברת להטמעת חוזר מנכ"ל סג/4 (ד) למורות ולמורים		שוויון מגדרי
http://cms.education.gov.il/NR/rdonlyres/791820D4-134D-43A6-8A2E-7BECBE344940/11291/shavim00.pdf	הצעות לפעילות בחדרי מורים בנושא השוויון בחינוך ליישום דו"ח שושני: שונות ושוויון, העדפה מתקנת	משרד החינוך וידיסלבסקי מלכה, להיות שווים, 2003.	שוויון
http://cms.education.gov.il/educationcms/units/mazkirut_pedagogit/mate/vozmotyichudiot/arvutachrayut.htm	חומרי הדרכה למורים ומערכי שיעור בנושאים דעות קדומות, החברה הישראלית, שיח רב תרבותי מוגן והתנהלות במצבי קונפליקט	משרד החינוך המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים	דעה קדומה, שיח מוגן, רב – תרבותיות

דרוזים דרוזים	משרד החינוך מינהל חברה ונוער צוות כותבי תוכניות מה"ד פקיעין	תיק הרצאה הדרוזים דת ואמונה: הסקירה מתארת את הדת והאמונה הדרוזית ומקורותיה, מעמדה של העדה הדרוזית במדינת ישראל.	משרד החינוך מינהל חברה ונוער מרכז הדרכה דרוזי – ארצי פקיעין
יהודים ערבים	משרד החינוך מינהל חברה ונוער	הדרוזים בישראל – קטלוג פרסומים מקושר	http://edu.gov.il/noar/minhal/catalogue/Pages/the-druze-in-israel.aspx
		מסורת, תרבות וזהות יהודית – קטלוג פרסומים מקושר	http://edu.gov.il/noar/minhal/catalogue/Pages/culture-and-tradition.aspx
		תכניות בשפה הערבית – קטלוג פרסומים מקושר	http://edu.gov.il/noar/minhal/catalogue/Pages/israeli-arabs.aspx
צ'רקסים	מטח. למברג, דורית.	צ'רקסים בישראל: על מקורם של הצ'רקסים, מיעוט החי במדינת ישראל. על דתם, אמונתם, אורחות חייהם ויחסיהם עם היהודים במדינת ישראל.	http://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=20414&kwd=3718
שומרונים	אאוריקה	מי הם השומרונים? מאמר קצר על ההיסטוריה והדת השומרונים. מצורפים שני סרטונים.	https://eureka.org.il/item/23654/%D7%9E%D7%99%D7%94%D7%9D-%D7%94%D7%A9%D7%95%D7%9E%D7%A8%D7%95%D7%A0%D7%99%D7%9D
חיים משותפים	משרד ראש הממשלה, משרד החינוך ומכון מרחבים	משלבים ומשתלבים מדריך למורה ולמנהל לשילוב מורים ערבים בבתי ספר יהודיים: השתלבות מורים ערבים בבתי ספר יהודיים	http://meyda.education.gov.il/files/staj/mishtalvimivrit.pdf
שילוב חברתי, שוויון, יוצאי אתיופיה	עמותת פידל	עמותה לחינוך ושילוב חברתי-חינוכי של יוצאי אתיופיה, מפעילה מגוון תוכניות חינוכיות וחברתיות	http://www.fidel.org.il
דעה קדומה, גזענות, אנטישמיות	Facing History and Ourselves	ארגון בין לאומי ללא מטרת רווח לפיתוח מקצועי בתחום החינוך. הייעוד של הארגון הוא לערב סטודנטים מרקעים שונים בחקר גזענות, דעה קדומה ואנטישמיות במטרה לקדם פיתוח של אזרחות הומנית ומשכילה יותר	https://www.facinghistory.org/sou-nds-change/gordon-allports-contact-hypothesis

הרצאות ומאמרים

נושא	מקור	תוכן	הפנייה
חיים משותפים	אדלר חיים, בלס נחום,	"חנוך לנער על פי דרכו המבדיל והמאחד במערכת החינוך" - המאמר עוסק בחלקה של מערכת החינוך בעיצוב החברה הישראלית כחברה פלורליסטית	המאמר מופיע בספר "פלורליזם בישראל – מכור היתוך למעורב ירושלמי", קופ, י' עורך. מרכז טאוב למחקרים חברתיים, 2000. http://taubcenter.org.il/wp-content/files_mf/6%D7%97%D7%99%D7%A0%D7%95%D7%9A.pdf

גזענות	אלוני נמרוד, אדם מחונך עוצר בזמן!	נייר עמדה על טיפוח עמידות בפני גזענות, פשעי שנאה והיגרפות ל"נחשול".	המכון לחינוך מתקדם מכללת סמינר הקיבוצים, 2015. https://www.smkb.ac.il/Data/Uploads/Educated-person.pdf
אמפתיה, גזענות	אזר שירה, חינוך נגד גזענות בגן הילדים	המאמר עוסק בקשר שבין גזענות לאמפתיה, והוא מבוסס על מחקר שבדק הבדלים בגילויי אמפתיה של ילדי גן ישראלים מול ילדי מהגרי עבודה. המאמר בוחן את הקשר שבין חשיפה לגזענות בגילאים רכים לבין התפתחות אמפתיה, ובהמשך לכך מציע דרכים אופרטיביות להנחלת התנהגויות אמפתיות בגן הילדים ולצמצום התנהגויות אנטי חברתיות ובהן גזענות.	חינוך לאמפתיה ככלי נגד גזענות. מילון הערכים גיליון מספר 6. סמינר הקיבוצים, 2015.
חוסן חברתי, חון חברתי	אמית, קארין ופליישר, ניקול, חוסן חברתי, חון חברתי ומה שביניהם	המשגה: חוסן חברתי והון חברתי	פרויקט חברה וביטחון לאומי של הפורום לחקר הביטחון הלאומי במוסד ש. נאמן בטכניון, מרץ 2005. https://www.neaman.org.il/The-Society-and-National-Security-publication
שוויון, פערים חברתיים והשכלה	בן דוד דן, 2016	ההרצאה מציגה את הקשר בין מצב שוק העבודה לרמת ההשכלה ואיכותה ולנושא הפערים החברתיים-כלכליים בישראל לאורך 7 עשורים ובהשוואה למדינות המפותחות	https://www.youtube.com/watch?v=Yrmtzro1tq0
ערבים	ג'ובראן סלאם	המאמר עוסק בשאלה "מה זה אומר להיות ערבי במדינת ישראל?" בשנת היובל למדינת ישראל	מתוך הספר אישים ומעשים בישראל, אהרונ, ש' ומ' עורכים, 1998 https://lib.cet.ac.il/pages/ite1998m.asp?item=2287
גזענות	ג'קניס טים, שמ' קץ לגזענות גורמים לזה לקרות – כוחם של מחנכים	שמים קץ לגזענות גורמים לזה לקרות – המאמר מציג את נזקי הגזענות לגזען ולקורבנותיו ומציע דרכים שמחנכים יכולים לנקוט כדי לשים קץ לגזענות.	"פרזנט טיים" – יולי 2002 תרגום: מירב שומר https://www.rc.org/publication/translations/hebrew/ending_racism
סובלנות, דמוקרטיה	גרנות, אבינועם	היעד הלאומי: חינוך לסובלנות ודמוקרטיה	חדר מורים, 2011 http://www.hadarmorim.co.il/article.asp?id=4622#
מדינה יהודית ודמוקרטית	גביון, רות, הצדקה עקרונית ודמותה הרצויה של מדינת ישראל	עוסק בצידוק לקיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית ומציג את הערכים והעקרונות שעליהם צריכים להיות מושתתים יחסיה עם מרכיביה השונים (יהודים וערבים, דתיים וחילוניים).	המדינה היהודית: הצדקה עקרונית ודמותה הרצויה, תכלת. גיליון 13 דעת אתר לימודי יהדות ורוח. 2002 http://www.daat.ac.il/he-il/ezrachut/democracy-yahadut/gabizon-hamedina.htm
זכויות של מיעוטים	גביון, רות, בלפור טלי, חומר רקע לדיון זכויות קיבוציות של מיעוטים	חומר רקע לדיון זכויות קיבוציות של מיעוטים מוגש לוועדת החוקה של הכנסת במסגרת חוקה בהסכמה רחבה. דן בסוגיות כמו זכויות וחובות אזרח, זכויות אישיות לעומת זכויות קיבוציות, תביעות של מיעוטים לזכויות קיבוציות ומקומן בספר החוקים.	חומר רקע מוגש לוועדת החוקה של הכנסת במסגרת חוקה בהסכמה רחבה, אוגוסט 2005 main.knesset.gov.il/Activity/Constitution/.../H13-09-2005_8-54-06_miutim.doc

גזענות	דיזנדרוק, גיל, מה המקור לגזענות?	הרצאה העוסקת בשאלות, מה המקור לגזענות? כיצד ילדים צעירים מאוד מפתחים עמדות גזעניות? מדוע?	המחלקה לפסיכולוגיה אוניברסיטת בר-אילן https://www.youtube.com/watch?v=FVRNyBpa-wc
אפליה, דה הומניזציה	דיזנדרוק, גיל, בעקבות החשיבה הגזענית	הגישה המהותנית במיון אנשים לקטגוריות ודרכים למניעת דה הומניזציה ואפליה - מחקר בקרב ילדים בני 3 – 6 ובבתי ספר משולבים יהודים-ערבים לעומת בתי ספר שאינם משולבים.	מתוך מרתון הרצאות בנוסח TED, שהתקיים בחודש פברואר 2013 באוניברסיטת בר-אילן. https://www.youtube.com/watch?v=luD6eDBog8k
גזענות	דיין, אריה. התשתית לגזענות מונחת בגיל הרך	שיחה עם פרופ' יונה טייכמן על אודות שלבים בהתפתחותה של גזענות אצל ילדים ודרכים לחינוך נגד גזענות החל מגיל הגן.	"התשתית לגזענות מונחת בגיל הרך" הד החינוך, פ"ט(2), 30-32. 2014 http://portal.macam.ac.il/ArticlePage.aspx?id=11908
גזענות	הלפרין, ערן, הפסיכולוגיה של הגזענות	הסבר מנקודת המבט של הפסיכולוגיה החברתית למקורות הגזענות ודרכים להתמודד עמה.	פורום חשיבה, 2016 https://www.youtube.com/watch?v=AZRMTYrkW70&app=desktop
שיח מוגן	הלפרין, ערן, שיח בכיתה בנושאים שנויים במחלוקת	ממצאי מחקר בנושא דיון בנושאים שנויים במחלוקת בכיתה בחינוך העל יסודי – מורים ומדגם מייצג של הורים.	הכנס לחינוך שותפות ודמוקרטיה בישראל, 2016 https://www.youtube.com/watch?v=5wtwe2BNIPU
סובלנות, רב-תרבותיות	הירשפלד, אסף, חינוך לסובלנות או לרב תרבותיות	המשגה: חינוך לסובלנות לעומת חינוך לרב-תרבותיות.	http://www.practika.co/%D7%97%D7%99%D7%A0%D7%95%D7%9A-%D7%9C%D7%A1%D7%95%D7%91%D7%9C%D7%A0%D7%95%D7%AA-%D7%90%D7%95-%D7%9C%D7%A8%D7%91-%D7%AA%D7%A8%D7%91%D7%95%D7%AA%D7%99%D7%95%D7%AA-3
גזענות	הרפז, יורם, המלחמה בגזענות	המאמר מתאר את האתגרים בהתמודדות עם עמדה גזענית וההשלכות של זה על מעשה החינוך.	גזענות, זהות וחינוך. הד החינוך. דצמבר 2014 http://portal.macam.ac.il/ArticlePage.aspx?id=11907
שוויון, ערבים	זמיר, יצחק	השופט בדימוס יצחק זמיר דן בשאלת שוויון הזכויות כלפי ערבים בישראל, הגורמים הבולמים הבטחת שוויון זכויות מלא לאזרחים ערבים כמיעוט ותפקידה של מערכת המשפט במאבק בהפליה.	http://law.haifa.ac.il/images/lawGovol9-1/1-zamir.pdf בתוך משפט וממשל ט תשס"ו
רב תרבותיות	יונה, יוסי	ד"ר עירית קינן משוחחת עם פרופ' יוסי יונה, ממייסדי הקשת הדמוקרטית המזרחית, תנועה לצדק חברתי ורב-תרבותיות בישראל, לרגל צאת ספרו "בזכות ההבדל - הפרויקט הרב-תרבותי בישראל." בשיחה נעשית אבחנה בין רב תרבותיות במרחבים ציבוריים נפרדים לרב תרבותיות במרחבים משותפים.	יונה, י'. בזכות ההבדל – הפרויקט הרב תרבותי בישראל. 2010. https://www.youtube.com/watch?v=LK3BNUi9AUc&feature=youtu.be

גזענות	יונה, יוסי ושנהב, יהודה (עורכים)	הספר מנסה להגדיר מהי גזענות ולזהות אותה גם כאשר אין לה ביטוי מפורש בשפה, וגם כאשר היא מוסווית בעזרת מנגנוני הצדקה למיניהם. מאמרי הספר עוסקים בגזענות ממגוון היבטים ובוחנים אותה בהקשרים מגוונים, בזמנים שונים וביחס לאוכלוסיות שונות. כמו כן, נעשה בהם ניסיון שיטתי לברר מדוע הדיון בשאלות הנוגעות לתופעת הגזענות נפקד מסדר היום האקדמי בישראל.	יונה, י' ושנהב, י'. 2008. גזענות בישראל. הוצאת הקיבוץ המאוחד.
ערבים	יזמות קרן אברהם, 2009	אוגדן מידע מקיף על החברה הערבית בישראל. באוגדן 9 פרקים. האוגדן מכיל סקירה היסטורית, דמוגרפית, סוציו-אקונומית ופוליטית על האוכלוסייה הערבית בישראל; ומציג הישגים, הזדמנויות ואתגרים בנושאי מדיניות, חברה, תרבות, אומנות וכלכלה, מעמד הערבים בישראל ויחסי ערבים ויהודים.	http://www.gsm.ac.il/userfiles/elw%20ald%20wlosra/mwad_nazareia/%D7%90%D7%95%D7%92%D7%93%D7%9F%20%D7%A2%D7%A8%D7%91%D7%99%D7%99%20%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C.pdf
עולים	לאטי, שרון, דרכים לקידום ניעות חברתית-לימודית של התלמידים בני העולים מאתיופיה, תוך שימת דגש על העצמת הוריהם כנדבך חשוב בתהליך, "עיונים מס' 13, מרץ 2012 (אורט ישראל), עמודים 1-6.	המחברת ממליצה לבנות תכנית התערבות מערכתית, הרואה את תהליך הקליטה כמערכת אינטראקציות בין הפרט העולה, משפחתו, תרבותו והחברה הישראלית הקולטת.	http://portal.macam.ac.il/ArticlePage.aspx?id=4965
רב-תרבותיות	מאונטר, מני, ישראל כמדינה רב תרבותית	ישראל כמדינה רב תרבותית: ההזדמנויות והסכנות של היותה של מדינת ישראל מדינה רב-תרבותית ודרכים להתמודד אתן, השוואה עם מדינות אחרות.	דברים ב"מועדון משפט וספר", הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל אביב, 2005 www.tau.ac.il/law/mautner/luctuar/21.doc
גזענות, יוצאי אתיופיה	מולא, שולה, המאבק לרגילות	מחקר על התמודדות תלמידים יוצאי אתיופיה עם גזענות	במסגרת סדרת ההרצאות בפורום חשיבה משותף למאבק בגזענות https://www.youtube.com/watch?v=TEyN_qL4nU0
חיים משותפים	מינץ, אלכס, עורך	ישראליות משותפת אסופת מאמרים וניירות עמדה לבניית חיים משותפים בחברה הישראלית	המרכז הבינתחומי הרצליה, 2017 https://www.idc.ac.il/en/schools/government/research/Documents/israel-together.pdf
דעה קדומה	נחמיאס, ניצה	המסר של המאמר: לכולנו יש דעות קדומות: דעות קדומות הן הדרך שלנו לתת זהות ולאפיין תופעות מסוימות בחברה. הבעיה עם דעות קדומות נוצרת כאשר אנחנו מוסיפים ומלבישים על התופעה משמעויות שליליות או חיוביות.	לכולנו יש דעות קדומות, 2016 https://www.jokopost.com/though/ts/9688
דרוזים	ניסן, מרדכי	הדרוזים בישראל: שאלה של זהות, המתח בין השתלבות להתנכרות. המאמר העוסק בסוגיית הדרוזים בישראל: המתח בין השתלבות להתנכרות החברה הישראלית, בעקרונות הדת הדרוזית, בנאמנות לעקרון "הגנה על האחים", ברגישות סביב "ברית דמים", בביטחון, בנציגות הפוליטית, בשאיפות לעצמאות ולריבונות ועוד.	http://citizenship.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=e8974aa5-534b-41af-b891-eb2da84fc727&lang=HEB
		מתוך: כיוונים חדשים, 22: 173-191, 2010	

שומרונים	ניצן, יוסף ויעקובי, משה	המאמר דן במוצאם של השומרונים לפי המסופר במקרא, על ההבדלים בינם ובין היהודים, על אמונתם ועל ספר התורה השומרוני ונוסחו.	https://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=8901&kwd=3160 מתוך הספר שער למקרא תשמ"ח, הוצאה לאור: ספריית אלינר; ההסתדרות הציונית העולמית. המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה
חוסן חברתי, חיים משותפים, לכידות חברתית	סמוחה, סמי	לכידות חברתית ומאפייני החברה בישראל: השסעים והמכנים המשותפים ומה נדרש כדי לחזק את הלכידות החברתית והחוסן החברתי של ישראל. מאמר זה הוצג ביום הדיונים השלישי על "הישראליות המשותפת" בפרויקט "ארבעת השבטים", פרויקט משותף של בית נשיא המדינה והמכון למדיניות ואסטרטגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה.	ישראליות משותפת ומתוחמתת. 2016. הרצליה 25.2.2016.
חיים משותפים, רב-תרבותיות	פאול- בנימין, אילנה, חינוך לחיים משותפים כתרבות דמוקרטית וכדרך חיים	המשגה: רב-תרבותיות בחיים הציבוריים וחיים משותפים, ברור תפקיד המכללות האקדמיות להכשרת עובדי הוראה בקידום חיים משותפים ותיאור המדיניות בנושא ויישומה במכללת "בית ברל".	ביטאון מכון מופ"ת, בימת דיון גיליון מספר 60, מאי 2017.
אחדות	פולקמן, חגי, אחדות במקום אחדות - דמוקרטיה השתתפותית	סרטון זה מסביר כיצד אחדות במקום אחדות היא הדרך הטבעית ליצור מרחב מגוון עם יכולת השפעה. הסרטון משלב הסבר ודוגמאות.	https://www.youtube.com/watch?v=FCGONbGUqd8&feature=youtu.be
האזרחים הלא יהודיים בישראל	פיקאר, אריאל, היחס אל האזרחים הלא-יהודיים	המאמר עוסק בעמדותיהם של רבנים השייכים למחנה הציונות הדתית על אודות מעמדם של האזרחים הלא-יהודיים במדינת ישראל כפי שהן משתקפות בכתביה ההלכתית.	מעמד הנוכרי במדינת ישראל בפסיקת רבני הציונות הדתית ראשית 1. 2009. מכון הרטמן https://reshit.hartman.org.il/uploads/Articles/reshit_pg187-208-21052009_1753_24.pdf
פלורליזם, חינוך רב תרבותי, רב תרבותיות	פרי, פנינה, עורכת	מאמרים הכוללים ניתוח המושגים "חברה רבת תרבויות", "חינוך רב תרבותי" ו"פלורליזם", תיאור החברה בישראל כחברה רבת תרבויות על ההזדמנויות והאתגרים שמבנה זה מזמן, וברור התפקיד של מערכת החינוך בחברה רבת התרבויות בישראל.	פרי, פ' עורכת. 2007. חינוך בחברה רבת תרבויות : פלורליזם ונקודות מפגש בין שסעים תרבותיים מקום ההוצאה: ירושלים שם ההוצאה: כרמל שנת ההוצאה: תשס"ז, 2007
לכידות חברתית	פרשקר מייק, לכידות חברתית ועתיד ישראל	המשגה: לכידות חברתית כצורך קיומי לעתיד ישראל.	מכון מרחבים, 2016 http://www.machon-merchavim.org.il/%D7%9C%D7%9B%D7%99%D7%93%D7%95%D7%AA%D7%97%D7%91%D7%A8%D7%AA%D7%99%D7%AA
עולים, ערבים	פרשקר מייק,	נגד עולים, נגד ערבים. איך יוצאים מזה? המאמר מתאר את היחסים המעורערים בין הקבוצות השונות המרכיבות את החברה בישראל, ומציע דרכים לתיקון המצב.	נגד עולים, נגד ערבים. איך יוצאים מזה? 2012 http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4175560,00.html

מדינה יהודית ודמוקרטית	שגיא אבי, על מעמדה של הדת במדינה	על מעמדה של הדת במדינת ישראל, כמדינה דמוקרטית וליברלית, ועל תפקיד המדינה בהעמדת התנאים לשגשוג הזהויות של בני אדם החיים בה	שגיא, א'. מעמדה של הדת במדינה. דעות 73. טבת - שבט תשע"ו. דצמבר 2015 ינואר 2016 https://toravoda.org.il/%D7%9B%D7%AA%D7%91%D7%94/%D7%A2%D7%9C-%D7%9E%D7%A2%D7%9E%D7%93%D7%94-%D7%A9%D7%9C-%D7%94%D7%93%D7%AA-%D7%91%D7%9E%D7%93%D7%99%D7%A0%D7%94-%D7%90%D7%91%D7%99-%D7%A9%D7%92%D7%99%D7%90/
סולידריות	שורק ישראל, סולידריות. לקסי-קיי (3) ינואר 2015: 24-25.	המשגה: מהי סולידריות?	https://www.hedhachinuch.co.il/%D7%90%D7%95%D7%93%D7%95%D7%AA
רב-תרבותיות	שרון חנה, רב-תרבותיות וחינוך בישראל בשנות האלפיים	המשגה וסקירת ספרות עדכנית בנושא רב-תרבותיות וחינוך בישראל בשנות האלפיים	מאגר תמיד אזרחות http://citizenship.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=a3e83b8e-0c33-4dc1-9f35-278814c75cbe&lang=HEB
רב-תרבותיות	תדמור, ישעיהו, עקרונות בחינוך לגישה רב-תרבותית	המשגה: רב תרבותיות, גישות ודילמות בתפיסה הרב תרבותית ודרכים לחינוך לרב-תרבותיות: עקרונות, תהליכים, קשיים ודרכי התמודדות עמם.	אקדמות י"ג, ניסן תשס"ג (אפריל 2003), 169 - 182
גזענות	מכון מנדל למנהיגות, 2014	גזענות? התמודדות? המשגה והצעות למערכת החינוך תרגיל לימודי קבוצתי עמיתי מחזור כ"ב	https://institute.mandelfoundation.org.il/SiteCollectionDocuments/Bimat-Mandel/MSEL22Report.pdf
רב-תרבותיות	עט השדה, עבודה בחברה רב תרבותית	מאמרים העוסקים בבירור המשמעות של רב תרבותיות ובידע המקצועי הנדרש מאנשי חינוך בעבודה עם ילדים ובני נוער בחברה רב תרבותית ולחינוך לרב תרבותיות	כתב-העת של מיד"א מרכז ידע אשלים. גיליון 3. אב תשס"ט. יולי 2009.
דעה קדומה	Rose, A שורשיה של דעה קדומה	המשגה וסקירה של המקורות לדעה קדומה, נזקיה ודרכים להתמודד עמה	Rose, A. (1961). The roots of Prejudice. UNESCO http://catalogue.nla.gov.au/Record/5823065
דעה קדומה, סטריאוטיפ	עבדל-מאג'יד, יסמין TED:	מה אומר לכם כיסוי הראש שלי? על דעה קדומה וסטריאוטיפים	https://www.ted.com/talks/yassmin_abdel_magied_what_does_my_headscarf_mean_to_you?language=he
דעה קדומה		צבע העור ודעה קדומה	http://www.ted.com/talks/angelica_dass_the_beauty_of_human_skin_in_every_color

גזענות	ועוד בסדרת הרצאות בנושא גזענות בחברה האמריקאית	http://www.ted.com/topics/race
--------	---	---

ועדות ודו"חות

נושא	מקור	תוכן	הפנייה
חיים משותפים	ועדת סלומון-עיסאווי, 2009	דו"ח הוועדה הציבורית בנושא חינוך לחיים משותפים בין יהודים לבין ערבים בישראל: דרישה לגיבוש מדיניות ממלכתית בנושא החינוך לחיים משותפים בין יהודים לערבים והצבתה כיעד כלל משרדי	http://commonground.cet.ac.il/S/howItem.aspx?itemId=706&itemState=VIEW&language=HEB&itemType=1 تقرير اللجنة الجماهيرية في موضوع التربية من أجل الحياة المشتركة بين اليهود والعرب في إسرائيل
הפסיפס הישראלי	מרכז Pew Research האמריקאי, 2016	"הפסיפס הישראלי: זהות, חברה ודת": מחקר בנושא זהויות בישראל. המחקר מתבסס על סקר שנערך בקרב 5601 יהודים, מוסלמים, נוצרים ודרוזים.	http://www.president.gov.il/Presidential_Activities/Press_Releases/Pages/news_080316_02.aspx
גזענות, יוצאי אתיופיה	משרד המשפטים, 2016	דו"ח הצוות למיגור הגזענות נגד יוצאי אתיופיה, 2016	http://graphics-lapam.org.il/clients/roam/gizanut/index.html
גזענות, חיים משותפים	משרד מבקר המדינה ונציבות תלונות הציבור, 2016	דו"ח על פעולות משרד החינוך בנושא החינוך לחיים ומשותפים ולמניעת גזענות והמלצות להמשך: לדעת מבקר המדינה, על הנהלת משרד החינוך להוביל את מערכת החינוך ללא כל דיחוי, במסרים ובמעשים ולאורך כל הרצף החינוכי, לעיסוק כוללני ואינטנסיבי, שיטתי, מחייב ומובנה בנושא החינוך למניעת גזענות ולחיים משותפים. כמו כן על משרד החינוך לרתום לנושא גם משרדי ממשלה נוספים וגופים רלוונטיים ברשויות המקומיות, לצד הסדרת פעילותם של ארגונים לא-ממשלתיים הפועלים במערכת החינוך בתחום זה.	http://www.mevaker.gov.il/he/publication/Articles/Pages/2016.09.22-Education.aspx?AspxAutoDetectCookieSupport=1
שוויון	נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה	דו"ח מסכם את הפעילות של נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה בשנת 2016 - פעילות משפטית של הנציבות, פעילות הנציבות בוועדות הכנסת, פעילות הנציבות בתחום ההסברה וכן שיתופי פעולה של הנציבות עם גופים שונים.	http://employment.molsa.gov.il/Publications/Publications/Pages/WorkEqualityReport_2016.aspx
שוויון	נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2016	מדד הגיוון לשנת 2016 מציג תמונת מצב של הייצוג ושוויוניות השכר של חמש קבוצות דמוגרפיות בחברה בישראל - נשים, ערבים, ילידי אתיופיה, חרדים ובני 45 ומעלה ב-20 ענפי כלכלה מרכזיים.	http://employment.molsa.gov.il/shivion
אפליה, גזענות	ריקליס, ת'. דו"ח המטה למאבק בגזענות 2017 במרץ 21	ביטויים של גזענות ואפליה נגד בני ובנות נוער בישראל - במערכת החינוך ובמערכת אכיפת החוק.	http://www.fightracism.org/my_documents/files001/f2017.pdf

חוזרי מנכ"ל משרד החינוך

נושא	מקור	תוכן	הפנייה
------	------	------	--------

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Applications/Mankal/EtsMedorim/9/9-4/HodaotVmeyda/H-2017-7-9-4-2.htm	יום האשה הבין-לאומי במערכת החינוך: בשנת 1977 התקבלה באספה הכללית של האו"ם ההחלטה למסד יום לציון זכויות האישה ושיום עולמי. בשנת 1981 נכנסה לתוקפה האמנה הבין-לאומית לשוויון נשים.	חוזר מנכ"ל תשעז/7, ג' באדר תשע"ז, 01 במרץ 2017	זכויות נשים, שוויון
http://cms.education.gov.il/educationcms/applications/mankal/arc/sc4dk9_4_4.htm	חינוך לשוויון מגדרי במוסדות החינוך: שוויון הזדמנויות בחינוך לשני המינים משמעו יצירת סביבה חינוכית תרבותית ואקלים- חינוכי המבטיחים, לא רק ברמת ההצהרה אלא גם בפועל, נגישות שווה להתנסויות חינוכיות מגוונות ועידוד וקידום תלמידים ותלמידות על פי הכישורים, המיומנויות וההתאמה האישית, באופן ענייני ולא סטריאוטיפי.	חוזר מנכ"ל תשסג/4 (ד) 4 – 9.4	שוויון מגדרי
http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Applications/Mankal/EtsMedorim/9/9-2/HoraotKeva/K-2016-4-2-9-2-3.htm	חינוך לדמוקרטיה ולאזרחות פעילה : מסגרת ועקרונות להתנהלות ראויה ומנחה את המנהלים ואת המורים כיצד לקיים שיח חינוכי המתייחס לשאלות של זהות אישית, שיח אזרחי ושיח ערכי על נושאים שנכון וראוי להגיע להסכמות לגביהם ועל נושאים השנויים במחלוקת ציבורית והמעוררים דילמות מוסריות.	התכנית הלאומית ללמידה משמעותית – השיח החינוכי על נושאים השנויים במחלוקת תשעז/4(ב), י"א בכסלו התשע"ז, 11 בדצמבר 2016	דמוקרטיה, שיח מוגן
http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Applications/Mankal/EtsMedorim/9/9-4/HoraotKeva/K-2014-6-1-9-4-12.htm	האחר הוא אני מהלך חינוכי לקידום חברת מופת – התפיסה והנהלים	חוזר מנכ"ל תשעז/6(א), ה' באדר א' התשע"ד, 05 בפברואר 2014	חברת מופת
http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Applications/Mankal/EtsMedorim/9/9-1/HodaotVmeyda/H-2013-6-9-1-1.htm	חינוך למאבק באנטישמיות ובגזענות פעילויות חינוכיות לרגל היום הבין-לאומי למאבק בגזענות	חוזר מנכ"ל תשעג/6, כ"א בשבט התשע"ג, 01 בפברואר 2013	אנטישמיות, גזענות

חומרי הוראה-למידה לחינוך לאחדות וחיים משותפים ולמניעת גזענות³

נושא	מקור	תוכן	הפנייה
חיים משותפים	גלים	אתגר הסדר הישראלי החדש מצגת מלווה מדריך למורה היחידה מציגה את הרעיונות המרכזיים שהציג נשיא המדינה בנאומו בשנת 2015 "הסדר הישראלי החדש". -הרכבה של החברה הישראלית הנחלקת לארבעה שבטים: חילונים, ערבים, חרדים ודתיים לאומיים, והאתגרים הנובעים מכך. מיועד לשכבות גיל ה' – ח'.	https://www.galim.org.il/israel/unit/%D7%94%D7%A1%D7%93%D7%A8-%D7%94%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C%D7%99-%D7%94%D7%97%D7%93%D7%A9-%D7%94%D7%90%D7%AA%D7%92-%D7%A8-

³ חומרי הוראה-למידה לחינוך לחיים משותפים ולמניעת גזענות – מיון לפי שכבות כיתה ראו בנספח

%D7%A9%D7%9C%D7%9B%D7%9D/6?lang=he			
https://www.acri.org.il/education/2016/03/20/%D7%A9%D7%A2%D7%AA-%D7%A1%D7%99%D7%A4%D7%95%D7%A8-%D7%90%D7%95%D7%9E%D7%A8%D7%99%D7%9D-%D7%9C%D7%90-%D7%9C%D7%92%D7%96%D7%A2%D7%A0%D7%95%D7%AA	שעת סיפור: אומרים לא לגזענות ספרי ילדים מומלצים בנושאים כמו דעה קדומה וסטריאוטיפים שליליים, קבלת השונה, הזכות לכבוד ולשוויון	הסדנא, האגודה לזכויות האזרח בישראל	גזענות, דעה קדומה, סטריאוטיפ, שוויון, שונות
https://www.acri.org.il/education/2015/06/08/a-life-lesson-anti-racism-education-full-version	שיעור לחיים – החינוך נגד גזענות מהגן ועד התיכון: הספר משלב תיאוריה ופרקטיקה המגובשות לתפיסה הוליסטית להתמודדות עם גזענות מגילאי הגן ועד התיכון.	הסדנא, האגודה לזכויות האזרח בישראל	גזענות
http://www.oranim.ac.il/sites/hebrew/SiteCollectionImages/pictures/mayan/miriam-rot/docs-18/%D7%A1%D7%A4%D7%A8%D7%95%D7%AA-%D7%99%D7%9C%D7%93%D7%99%D7%9D-%D7%9C%D7%9E%D7%A2%D7%9F-%D7%A1%D7%95%D7%91%D7%9C%D7%A0%D7%95%D7%AA.pdf	רשימה של ספרי ילדים ונוער למען סובלנות ונגד גזענות ולעידוד הומניזם ושלוש ביבליוגרפיה מוארת מחולקת לקבוצות גיל (הגיל הרך וילדי גן, ילדים צעירים, ילדים בוגרים, נערים צעירים ונערים בוגרים) ומקושרת	כהן שונית, ספרות למען סובלנות	סובלנות, גזענות
http://citizenship.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=58035d08-14ae-4295-9c1a-17570f74d1d2&lang=HEB	ריכוז פעילויות, מערכי שיעור ומידע בנושא סובלנות והתמודדות עם גזענות, הכללות ודעות קדומות – מאגר קישורים	מטח תמיד אזרחות	גזענות, דעה קדומה, סובלנות
http://www.itu.cet.ac.il	ערכת נושא ובה רוכזו פעילויות נבחרות שמטרתן לסייע בעידוד שיח על סובלנות, מניעת אלימות וגזענות יום הסובלנות העולמי מצוין בחודש נובמבר בכל שנה (16/11).	מטח בשיתוף צוות הקרן לקידום מקצועי צוות חינוך חברתי	אלימות, גזענות, סובלנות
http://meyda.education.gov.il/files/noar/unity_day_kit.pdf	ערכה חינוכית יום האחדות ערכה חינוכית לצוותי החינוך במוסדות שמטרתה לקדם שיח חינוכי בונה ומצמיח.	משרד החינוך והמשרד לשוויון חברתי, תשע"ח	אחדות
http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Shefi/KishureiChaim/GishurRavTarbuti/KesherKeshevVeSiah.htm	קש"ר: קשב ושיח רב תרבותי יצירת שיח מוגן בנושאים קונפליקטואליים: כלים ליצירת מרחב מוגן ובטוח עם הזמנה ליחיד ולקבוצה להביא את קולם הייחודי מהמרכז ומהשוליים. הכלים נשענים על הגישה הנרטיבית הפותחת מספר שערים לקשב ושיח מוגנים. מדריך לאנשי חינוך בעברית, ערבית ואנגלית	משרד החינוך המינהל הפדגוגי, שפ"י, 2007	שיח מוגן
http://retro.education.gov.il/tochniyot_limudim/arachim/erech_7.htm#a	מיפוי מטרות ערכיות בתכניות הלימודים הארציות בנושא ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית על פי דו"חות שנהר ודו"ח קרמניצר תשס"ב	משרד החינוך המזכירות הפדגוגית	מדינה יהודית ודמוקרטית
http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/ArabS	חינוך בונה חברה מכילה: הפיקוח להוראת הערבית ואסלאם מציע לבתי הספר לציין את הנושא באמצעות ימים מיוחדים המצויים	משרד החינוך המזכירות הפדגוגית	חיים משותפים

afa/MeshlchanAmafmar/NoseShnati/NosehAinDalet.htm	בלוח השנה כמו במיוחד חג הקורבן הנחוג על ידי הערבים ויום הסובלנות הבינלאומי ויום המאבק הבינלאומי באנטישמיות ובגזענות. באתר מובאים קישורים לחומרי הוראה ומערכי שיעור לחינוך היסודי ולחטיבה העליונה		יהודים, סובלנות, ערבים
http://cms.education.gov.il/education/cms/units/mazkirut_pedagogit/mate/yozmotyichudiot/arvutachrayut.htm	מערכי שיעור לסובלנות, ערבות הדדית ואחריות אישית, סדנאות לחדרי מורים ופעילויות בחינוך היסודי, בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה	משרד החינוך המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים	אחריות אישית, סובלנות, ערבות הדדית
http://cms.education.gov.il/Education/CMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Mate/YemeiLochEzrachim/YomGizanout/MarcheiSihor.htm	ארכיון הצעות למערכי שיעור בתחום המאבק בגזענות: מערכים וחומרים בתחומי הדעת השונים		גזענות
http://cms.education.gov.il/Education/CMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Mate/YemeiLochEzrachim/YomGizanout/gizanut_2016.htm מינהל חברה ונוער, אגף תכנים, תכניות, הכשרה והשתלמויות http://noar.education.gov.il	יום המאבק הבינלאומי בגזענות 2016 מערכי שיעור ופעילויות לקראת יום המאבק בגזענות - אנחנו ואתם יום המאבק הבינלאומי בגזענות 2017 מערכי שיעור ופעילויות לקראת יום המאבק בגזענות יום המאבק הבינלאומי בגזענות 2018 – חושבים מחדש על קבוצות: מצגת מצגת אינטראקטיבית המציעה תפיסה חדשה של מפגש בין קבוצות שונות כהזדמנות לבניית זהות משותפת או להדגשת הדמיון ביניהן.		גזענות
https://www.educivic.items.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=8b944414-bcb3-447c-873e-e0f0b6cf084c&lang=HEB			חיים משותפים
http://www.acri.org.il/education/2011/08/28/social_eights_class/	מחאה וזכויות חברתיות הערכה כוללת 4 מערכי שיעור בנושאים האקטואליים: הזכות לקורת גג, הזכות לבריאות, חופש הביטוי ופעולה לשינוי חברתי.	משרד החינוך מינהל חברה ונוער	זכויות חברתיות
http://cms.education.gov.il/Education/CMS/Units/Tochniyot_Limudim/Chinuch_Leshoni/YezirutSafrutLhorhaa/yezirutlefinose.htm	יצירות ספרות - רשימות יצירות לפי נושאים: קישורים של קטלוגים מוארים החושפים בפני המורים את היצירות הספרותיות על פי הקשרים שונים כמו: קליטת עלייה, כבוד האדם והיחס לזולת. היצירות ממוינות לפי שכבת הגיל, שם היוצר, שם היצירה, מקור, התאמה לנושא והפנייה לאתר תכנית הלימודים.	משרד החינוך, אגף שפות - עברית בחינוך הקדם יסודי והיסודי	כבוד האדם, קליטת עלייה
https://www.youtube.com/watch?v=MYaUFSIIW9I&feature=youtu.be	סרטון הדרכה למורים – השיח החינוכי על נושאים השנויים במחלוקת בהתייחס לחוזר המנכ"ל	משרד החינוך התכנית הלאומית ללמידה משמעותית תשע"ז/4(ב), י"א בכסלו התשע"ז, 11 בדצמבר 2016	שיח מוגן

נושא	מקור	תוכן	הפנייה
זכויות אדם	חוק יסוד כבוד האדם וחירותו	זכויות היסוד של כל אדם והגנה עליהן	https://www.nevo.co.il/law_html/Law01/184_001.htm
הכרזת העצמאות, מטרות החינוך,	חוק חינוך ממלכתי, 1953	סוגי המוסדות בחינוך הממלכתי, מטרות החינוך והנחלת העקרונות שבהכרזה על הקמת מדינת ישראל	https://www.nevo.co.il/law_html/Law01/152_024.htm
שוויון מגדרי	חוק שיווי זכויות האישה, התשי"א – 1951	עקרונות להבטחת שוויון מלא בין האישה לבין האיש, ברוח העקרונות שבהכרזה על הקמת מדינת ישראל.	https://www.nevo.co.il/Law_Word/law01/317_004.doc
גזענות	חוק העונשין התשל"ז – 1977, סעיף 144א	הגדרת גזענות	https://www.nevo.co.il/law_html/Law01/073_002.htm
אפליה, זכויות, שוויון	חוק שוויון הזדמנויות בעבודה, התשמ"ח – 1988	זכויות בקבלה לעבודה ובתנאי העסקה של עובדים ועובדות ואיסור אפליה של עובד או מועמד לעבודה מחמת מאפיינים שונים המפורטים בחוק: מין, נטייה מינית, מעמד אישי, הריון, טיפולי פוריות, טיפולי הפריה חוץ-גופית, הורות, גיל, גזע, דת, לאום, ארץ מוצא, מקום מגורים, השקפה, חברות במפלגה ושירות במילואים.	https://www.nevo.co.il/law_html/Law01/p214m1_001.htm
שוויון מגדרי	חוק שכר שווה לעובדת ולעובד, התשנ"ו-1996	נועד לקדם שוויון ולמנוע אפליה בין המינים בכל הנוגע לשכר או לכל גמול אחר בקשר לעבודה.	https://www.nevo.co.il/law_html/Law01/P222K2_002.htm
כבוד האדם, שוויון	חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998	בא להגן על כבודו וחירותו של אדם עם מוגבלות, לעגן את זכותו להשתתפות שוויונית ופעילה בחברה בכל תחומי החיים ולתת מענה הולם לצרכיו המיוחדים, באופן שיאפשר לו לחיות את חייו בעצמאות מרבית, בפרטיות ובכבוד, תוך מיצוי מלוא יכולתו.	https://www.nevo.co.il/law_html/Law01/p214m2_001.htm
אפליה	חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א – 2000	מניעת אפליה בכניסה למקומות ציבוריים ובהספקת מוצרים ושירותים	https://www.nevo.co.il/law_html/Law01/018m1k1_001.htm
אפליה זכויות, כבוד האדם	חוק זכויות התלמיד התשס"א=2000	זכויות התלמיד ברוח כבוד האדם ועקרונות האו"ם בדבר זכויות הילד ואיסור הפליית תלמידים	http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Zchuyot/Chukim_Veamanot/Chukim/ch_zchyt_tal_mid.htm
יוצאי אתיופיה, שוויון	חוק להרחבת הייצוג ההולם של בני העדה האתיופית בשירות הציבורי (תיקוני חקיקה) התשע"א – 2011	מרחיב את חובת הייצוג ההולם לבני העדה האתיופית שכבר קיימת במשרדי ממשלה, לגופים הציבוריים הבאים: - חברות ממשלתיות המעסיקות יותר מ-50 עובדים - תאגידים סטטוטוריים - מועצות מקומיות ועיריות	https://www.nevo.co.il/law_word/law14/law-2289.pdf

חזונות: עבר, הווה ועתיד

נושא	מקור	תוכן	הפנייה
שוויון	מגילת העצמאות, 1948	התחייבות לקיום שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחי מדינת ישראל בלי הבדל דת, גזע ומין	אתר הכנסת http://main.knesset.gov.il/About/Occasion/Pages/IndDeclaration.aspx
חיים משותפים	נשיא המדינה מר ראובן ריבלין, תקווה ישראלית	דמוגרפיה ומבנה מערכת החינוך בישראל וההכרח בחזון ומכנה ערכי משותף המבוסס על שותפות אמת המבוססת על ארבעה עקרונות	דברי נשיא המדינה בכנס הרצלייה לקראת שנה לכהונתו ביום 7.6.2015 https://www.youtube.com/watch?v=u6YNQu8ukuQ
אחדות, חיים משותפים	מכון שחרית, ישראל בשנת 2048: מקום לתקווה	המכון שואף לחשיבה פוליטית המשמרת את הזהות הייחודית של כל אחד, ויחד עם זאת, גם את הנכסים המשותפים שכולם חולקים על בסיס ערכות הדדית והוגנות.	http://www.shaharit.org.il/ideas/israel-2048

מהנעשה בעולם

נושא	מקור	תוכן	הפנייה
גזענות, רב-תרבותיות, דעה קדומה,	RACISM NO WAY — Australian Human Rights Commission, National Anti-Racism 2015	ANTI-RACISM EDUCATION FOR AUSTRALIAN SCHOOLS באתר מובאים המדיניות למניעת גזענות וקידום רב תרבותיות בהתייחס לעובדי ממערכת החינוך, לתלמידים ולהורים ותוך שיתוף הקהילה, חומרים לאנשי חינוך בנושא לחינוך למניעת דעות קדומות לגילאי 3 – 12 , חינוך למניעת גזענות לגילאי 3 – 12 מקורות מידע פעילויות מתוקשבות	http://www.racismnoway.com.au/ https://education.nsw.gov.au/policy-library/associated-documents/anti-racism-education-advice-for-school.pdf
גזענות	כרטיס אדום – לגזענות – אנגליה, סקוטלנד וארלנד	ANTI-RACISM EDUCATION PACK מארז לאנשי חינוך בנושא חינוך נגד גזענות שהופק בשיתוף עם אמנסטי וארגונים שונים באנגליה, סקוטלנד וארלנד. מכיל DVD, מידע וסדנאות לעבודה עם אנשים החל מגיל 8 ועד למבוגרים	www.srtrc.org/s/the-red-card-education-pack.pdf https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/srtrc/SRtRC-Education-Pack-2012.pdf
גזענות	React to Racism 2014. ממשלת קנדה	React to racism is brought to you by the Winnipeg Coalition of Municipalities Against Racism and Discrimination (CMARD), the Province of Manitoba Multiculturalism Secretariat, and the Government of Canada מאגר קישורים לקראת היום הבינלאומי למאבק בגזענות	http://www.winnipeg.ca/clerks/boards/citizensequity/pdfs/ReactToRacismToolKit.pdf
גזענות	Cities of migration	Racism Free Edmonton City of Edmonton 2013 במסגרת אתר של הקואליציה של ערי הגירה מוצגים על ידי העיר אדמונטון בקנדה (העיר החמישית בגודלה בקנדה) תכניות ודרכי התמודדות עם תופעת הגזענות וכן לקחים	http://citiesofmigration.ca/good_idea/racism-free-edmonton
גזענות	Stop racism and hate Canada	מידע על תופעת הגזענות בקנדה: חוקים ותקנות, נתונים, מאמרים, פעולות חינוך ובכלל זה מאמר העוסק בגזענות והמדיה: Racism and the Media / Yasmin Jiواني	http://www.stopracism.ca

https://www.osce.org/odihr/39006?download=true	Human Rights Education in the School Systems of Europe, Central Asia and North America: A Compendium of Good Practice מארז מקורות מואר מאירופה, מרכז אסיה, ודרום אמריקה בנושא חינוך לזכויות אדם הכולל חוקים ואמנות, כלים להוראה-למידה בכיתות, פיתוח מקצועי של אנשי חינוך, כלי הערכה ומדידה	2009 UNESCO	זכויות אדם
http://www.youthdevied.ie/development_education/racism	ארגון של נציגי ארגוני נוער באירלנד שמטרתו להעצים בני נוער בפיתוח מיומנויות ותחושת מסוגלות לתפקוד אזרחי מלא כאזרחים פעילים. מכיל הפעלות בנושא רב תרבותיות ומניעת גזענות	NYCI National Youth Council of Ireland	גזענות, רב-תרבותיות

מחקרים וסקירות⁴

נושא	מקור	תוכן	הפניה
יוצאי אתיופיה	אלמוג, תמר	תלמידים יוצאי אתיופיה בבתי הספר: הסקירה מתארת את הקשיים שבהם נתקלים תלמידים יוצאי אתיופיה וההבדלים הערכיים-תרבותיים-חברתיים שעליהם מתחנכים ילדים ממוצא אתיופי לעומת הדגשים והתרבות הבית ספרית בישראל; סוקרת תכניות, גופים וארגונים לתמיכה בתלמידים יוצאי אתיופיה.	http://www.peopleil.org/details.aspx?itemID=7704 file:///C:/Users/WIN10/Downloads/Ethiopian-immigrates-students-at-schools.pdf
ערבים	עורכים: עזאזה, פייסל, אבו-בקר, ח'אלה, הרץ- לזרוביץ, רחל גאנץ, אסעד, 2009	נשים ערביות בישראל תמונת מצב ומבט לעתיד: הספר מתאר את תהליכי השינוי שהתרחשו במעמדן ובמצבן של הנשים הערביות במדינת-ישראל. פרקי הספר מתייחסים לתהליכים פוליטיים, חברתיים ותעסוקתיים, וכן לתהליכים בתחומי החינוך והבריאות. הדיון מתמקד בדרכים שבהן נשים ערביות מפלסות את דרכן בין המבנים המסורתיים לבין המודרניות, תוך התמודדות עם הדילמות והחסמים הניצבים בפניהן, ושם דגש בתחומים שבהם ניכרים שינויים במעמדן.	הוצאת רמות ובחסות קרן פרידריך אברט
ערבים	אמל ג'מאל	הספר עוסק בתהליכי שינוי מהותיים המתחוללים בחברה הערבית בישראל. עניינם בהתהוותה של רשת ארגונים אזרחיים רחבה על פי היקפה, תחומיה, ודרכי פעולתה שלא הייתה כמותה בעצמתה ובהשפעתה.	החברה האזרחית הערבית בישראל: אליטות חדשות, הון חברתי ותודעה אופוזיציונית, 2017. הוצאת הקיבוץ המאוחד
שוויון	ד"ר גליקמן, חגית, הרא"מה	אי-שוויון וחינוך: פערים בהשכלה בישראל ורקע חברתי-כלכלי, סקירת השוואתית של ממצאי הערכה בישראל ובמסגרת המבחנים הבינלאומיים בראייה של 8 שנים	גליקמן, ח'. כנס בנושא אי-שוויון וחינוך, 2014 https://www.youtube.com/watch?v=e89wgduaiUI
שוויון	בושריאן עודד, אי-שוויון וחינוך	דו"ח: אי-שוויון וחינוך - קשרים בין גידול באי-שוויון חברתי כלכלי לבין שוויון בהזדמנויות ובהישגים בחינוך דו"ח מפעילות לימודית.	היזמה למחקר יישומי בחינוך האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים. 2016. ירושלים http://education.academy.ac.il/Hebrew/PublicationDetails.aspx?Pu

⁴ יש לציין כי לא כל אי-שוויון ואפליה הם על רקע דעות קדומות וגזענות. אך מכיוון שמחקרים שונים חוזרים ומאשרים את הקשר בין רקע סוציו-אקונומי לפערים בחינוך ובין אלה להזדמנויות לניעות חברתית, ובישראל גם בין אלה לבין קבוצות שונות בחברה בישראל - בחרנו לשלב כאן מגוון מחקרים וסקירות בנושא אי-שוויון ופערים בחינוך. למערכת החינוך יש תפקיד מרכזי בקידום שוויון בהזדמנויות והעדפה מתקנת כאחת הדרכים להתמודדות עם אפליה יהיו הגורמים לה אשר יהיו.

http://shoresh.institute/ShoreshHandbook2017-2018Hebrew.pdf	הקשר בין מצב שוק העבודה וכלכלת ישראל לבין רמת ההשכלה ואיכותה; נתונים על הפערים בהישגים, בהשכלה ובהכנסה בתוך ישראל ובין ישראל למדינות המפותחות.	בן דוד, דן. 2018. מדריך שורש החינוך בישראל והשפעתו 2017-2017	שוויון
ברק מיכל ועופרים יעל, עורך ענבר, דן. חינוך לאזרחות, לדמוקרטיה ולחיים משותפים, 2009, מכון וון ליר, http://www.vanleer.org.il/sites/files/product-pdf/72-sFileRedir.pdf	חינוך לאזרחות, לדמוקרטיה ולחיים משותפים - המשגה, סקירת הוראות משרד החינוך ואופן יישומן במוסדות החינוך, בהכשרה ופיתוח המקצועי של מורים וכן של פעילות המגזר השלישי במערכת החינוך.	ברק, מיכל ועופרים, יעל, חינוך לאזרחות, לדמוקרטיה ולחיים משותפים	אזרחות, דמוקרטיה, חיים משותפים
מס"ע http://portal.macam.ac.il/ArticlePage.aspx?id=14200	סינתזה של מחקר על הקשר בין רקע חברתי-כלכלי, אי-שוויון, אקלים בית ספר והישגים אקדמיים	ברקוביץ, רות, מור הדס, אסטור רון אבי בנבנישתי רמי	שוויון
הרפז, י' וירון, ע'. תמונות מחי" בית הספר. 2015, הוצאת הקיבוץ המאוחד וספריית פועלים.	תמונות מחי" בית הספר – מציג תמונה של ההווה החינוכית-חברתית בבית הספר העל יסודי בישראל, ובתוך זה גם של גזענות, דעות קדומות וסטריאוטיפים	הרפז, יורם וירון, עידן, תמונות מחי" בית הספר	גזענות, דעה קדומה, סטריאוטיפ
יונה, י'. 2007. בזכות ההבדל: הפרויקט הרב-תרבותי בישראל. מכון ון ליר. הוצאת הקיבוץ המאוחד. 2007.	ספר זה מציג סדר יום רב-תרבותי לניתוח החברה בישראל ולארגונה מחדש. הוא מציע לקורא דרך חדשה להבנת מבנה החברה בישראל, תוך שילוב תיאוריה פילוסופית עם התבוננות סוציולוגית. פרקי הספר מתמקדים בשלוש זירות - חינוך, הגירה והקצאת משאבי קרקע ודיור - ומרחיבים את הדיון הרב-תרבותי מן העיסוק בקניין רוחני בלבד אל עבר שאלות של אי-שוויון חומרי.	יונה, יוסי, בזכות ההבדל: הפרויקט הרב-תרבותי בישראל	רב תרבותיות, פולריזם, שוויון
מס"ע, עיונים מס' 13, מרץ 2012 (אורט ישראל), עמודים 1-6. http://portal.macam.ac.il/ArticlePage.aspx?id=4965	מומלץ לבנות תכנית התערבות מערכתית, הרואה את תהליך הקליטה כמערכת אינטראקציות בין הפרט העולה, משפחתו, תרבותו והחברה הישראלית הקולטת. מרכיבי התכנית: חינוך לרב תרבותיות, הכשרת מנהל/ת בית הספר והצוות החינוכי, תכנית חברתית לקליטת התלמידים העולים על ידי תלמידי הכיתה ובית הספר, התאמה והכשרה של מורי העולים, הנחייה ולמידה בקבוצות מעורבות של תלמידים עולים וותיקים, יצירת הזדמנויות להצלחה בשילוב ובהסתגלות התלמיד העולה, השקעה מיוחדת בהורי התלמידים האתיופים.	לאטי, שרון, דרכים לקידום ניעותם החברתית-לימודית של התלמידים בני העולים מאתיופיה, תוך שימת דגש על העצמת הוריהם כנדבך חשוב בתהליך	יוצאי אתיופיה, רב-תרבותיות
חלבי, ר' (2017). סטודנטים ערבים לתואר שני במכללה להוראה: אורחים או אורחים רצויים?	המחקר בוחן, אם הסטודנטים הערבים מרגישים חוויה חיובית ושונה במהותה במכללה להוראה, שמכוונת לרב-תרבותיות,	רבאח חלבי, כיצד חשים סטודנטים	יהודים, ערבים, רב-תרבותיות

מגמות נ"ב(2), 162-141. http://portal.macam.ac.il/ArticlePage.aspx?id=14562	למשל באמצעות הכרה בחגי הערבים, קיום שיח והידברות בין סטודנטים יהודים לערבים וביצוע ראיון קבלה בערבית למועמדים ערבים לתוכנית "חינוך והוראה לתלמידים בהדרה".	ערבים לתואר שני במכללה להוראה?	
קרניאלי, מ'.. המורה, שלא תגידי שאנחנו דפוקים הוצאת כליל. 2005, תל אביב: מכון מופ"ת,	הספר עוסק במקומן של מערכת החינוך והקהילה בהתפתחותה של תת-תרבות נגד ומציע דרכים לקדם חינוך רב-תרבותי פלורליסטי: לעודד פיתוח וטיפוח של תרבות המוצא, תוך הלימה בין בית-הספר לבין סביבת החיים; לטפח את כל האוכלוסיות בו, ולהפעיל תכניות לימודים המאפשרות שיקוף של המגוון של תכונות התלמידים מן הקבוצות השונות.	קרניאלי, מירה, המורה, שלא תגידי שאנחנו דפוקים	רב-תרבותיות
http://www.szold.org.il/?CategoryId=296	יחסי יהודים ערבים – מחקרי הערכה: - תכנית "בתי ספר תאומים לספורט ולשלום". תכנית זו מפגישה על בסיס קבוע ומתמשך מאות ילדות ישראליות ופלסטיניות באימוני כדורגל ובפעולות "חינוך לשלום". (2016 ומחקר המשך 2017) - תכנית "יא סלאם" להוראת שפה ותרבות ערבית בבתי ספר יסודיים עבריים (2013). התכנית, מיושמת על ידי משרד החינוך בשיתוף העמותה יוזמות קרן אברהם בכיתות ה'-ו' בכ-200 בתי ספר ממלכתיים וממלכתיים-דתיים.	מכון סאלד המכון הארצי למחקר במדעי ההתנהגות	יהודים, ערבים
שביט, י', מוסקוביץ, ד' וסואעד, צ'. 2005. ליות בארץ הקודש להכיר ולכבד: אל אחד ושלוש דתות, מטח והאיחוד אירופי. http://www.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=77752#17.4036.2.none	ספר העוסק במשותף לשלוש הדתות המונותאיסטיות – יהדות, נצרות ואסלאם – ולמיוחד כל אחת מהן. הספר משמש כמבוא להיכרות עם שלוש הדתות ומונה שישה פרקים: סיפורים מכוננים, כתבי הקודש, הספרות הסמכותית והספרות המקובלת, יסודות האמונה, חובות המאמינים, מנהיגים ונושאי תפקידים. כמו כן, הספר כולל מילון מונחים, ומלווה בתמונות, בקטעי מקור רבים ובשאלות מנחות ושאלות סיכום לתלמידים.	שביט יעקב, מוסקוביץ דפנה וסואעד צאלח 2005. מט"ח והאיחוד האירופי	יהדות, נצרות, איסלאם
אמיר, ד', מוסקוביץ, ד', סואעד, צ'. 2006. לחיות בארץ הקודש להכיר ולכבד: מעגלי הזמן בשלוש הדתות. מטח והאיחוד האירופי. http://lib.cet.ac.il/pages/articleitem.asp?item=38	ספר העוסק במשותף לשלוש הדתות המונותאיסטיות – יהדות, נצרות ואסלאם – ולמיוחד כל אחת מהן, מנקודת המבט של אורח החיים של בן הקהילה. לספר שלושה שערים: שער היום, בו עוסקים בתפילה, ביום המקודש בשבוע, ובבתי התפילה. השער השני עוסק בלוחות השנה ומועדים מרכזיים, ובמספר חגים (ראש השנה, חג המולד וחודש הרמדאן; פסח, פסחא ועיד אלאדחא). השער השלישי עוסק במעגל חיי האדם: לידה, התבגרות, נישואים, אבלות. כמו כן, הספר כולל מילון מונחים, ומלווה בתמונות, בקטעי מקור רבים ובשאלות מנחות ושאלות סיכום לתלמידים. הספר קיים גם במהדורה ערבית.	אמיר, דבורה, מוסקוביץ, דפנה (ד"ר), סואעד, צאלח, 2006. מט"ח והאיחוד האירופי	
https://adva.org/wp-content/uploads/2015/06/Abu-Basma1.pdf	הכפרים הבדואים המוכרים (יישובי אבו בסמה) עשור של תת-פיתוח	דגן-בוזגלו נגה, 2014, מרכז אדזה	בדואים
https://www.ruppin.ac.il/%D7%9E%D7%9B%D7%95%D7%A0%D7%99-%D7%9E%D7%97%D7%A7%D7%A	השתלבות יוצאי אתיופיה בישראל תמונת מצב: סקירה המציגה תמונת מצב מתומצת ועדכנית על יוצאי אתיופיה בישראל 1ברמה הארצית	דיין ניבי, המכון להגירה ושילוב חברתי, המרכז	יוצאי אתיופיה

8/%D7%94%D7%9E%D7%9B%D7%95%D7%9F-%D7%9C%D7%94%D7%92%D7%99%D7%A8%D7%94-%D7%95%D7%A9%D7%99%D7%9C%D7%95%D7%91-%D7%97%D7%91%D7%A8%D7%AA%D7%99/%D7%9B%D7%AA%D7%91-%D7%A2%D7%AA-%D7%94%D7%92%D7%99%D7%A8%D7%94/Documents/Vol 4 Report Karin Amit.pdf	בתחומים נבחרים - מאפיינים דמוגרפיים, פריסה גיאוגרפית ודיוור, נישואין וילודה, השתתפות והשתלבות בשוק העבודה, רמת חיים ורווחה, בריאות, חינוך והשכלה, נוער וצבא.	האקדמי רופין, 2014	
http://in-oneplace.net/	נתונים מגוונים על החברה הערבית בישראל	ערבים בישראל מרחב מידע רב-תחומי	ערבים
http://www.abrahamfund.org/webfiles/fck/Ogdan%20Final.pdf	החברה הערבית בישראל – אוגדן מידע, 2009	קרן אברהם	ערבים
http://citizenship.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=e8974aa5-534b-41af-b891-eb2da84fc727&lang=HEB וכן http://www.maviv.org.il/images/maviv/p1872od91d5e0bov1o668jvcti1.pdf	הדרוזים בישראל מאמר העוסק בסוגיית הדרוזים בישראל: המתח בין השתלבות להתנכרות החברה הישראלית, בעקרונות הדת הדרוזית, בנאמנות לעקרון "הגנה על האחים", ברגישות סביב "ברית דמים", בביטחון, בנציגות הפוליטית, בשאיפות לעצמאות ולריבונות ועוד.	ניסן, מרדכי, תמיד אזרחות, מטה, 2015 הדרוזים בישראל: שאלה של זהות, אזרחות ופטריסיות	דרוזים
עזר, ח', 2004. רב תרבותיות בחברה ובבית הספר היבטים חינוכיים ואורייניים. האוניברסיטה הפתוחה.	הספר עוסק ברב-תרבותיות במערכת החינוך בישראל, ומדגיש היבטים אורייניים, הקשורים לטיפול המודעות הרב-תרבותיות של הלומד. הקריאה לחינוך לרב-תרבותיות ולהבנת המציאות הרב-לשונית, מתוך כבוד והערכה הדדית בין הקבוצות החברתיות והתרבותיות השונות בתוך המדינה ומחוצה לה, מתפתחת על רקע הדיון בדרכי חברות וקליטה של קבוצות חברתיות ותרבותיות, השונות מן הקבוצה ההגמונית במדינה.	עזר, חנה, האוניברסיטה הפתוחה	רב-תרבותיות
http://www.mofet.macam.ac.il/t/ec/hebrew/research/SiteAssets/Pages/default/ShonfeldGanayemHoterWalther_02.pdf	צוותים מקוונים, אמון ודעות קדומות: המחקר בוחן בהסתמך על תיאוריות עיבוד מידע חברתי, שעוסקות ביחסי גומלין מקוונים, את השפעתם של שישה כללים להתנהלותן של קבוצות מקוונות על רמת האמון בקבוצה והשינוי בדעות קדומות. אוכלוסיית המחקר כללה סטודנטים מישראל המשתייכים לתרבויות שונות ולומדים במכללות להוראה המזוהות עם התרבות שלהם: יהודים דתיים, יהודים חילוניים וסטודנטים ערבים. תוצאות המחקר מראות שקיים מתאם בולט בין ציות לכללים ובין רמת האמון. כמו כן, מחצית מהכללים גם ניבאו שינוי המתבטא בהפחתת הדעות הקדומות של יחידים כלפי קבוצות תרבותיות אחרות.	שינפלד, מירי, אסמאא נ. גנאים, חוטר, אליין וולטר, ג'ו ב'	דעה קדומה
שפרלינג, ד' (2017). הפחתת דעות קדומות וקידום תקשורת בין-אישית בסביבה רב-תרבותית באמצעות	מתאר מודלים שונים ותוכניות של למידה מקוונת בסביבה בין-תרבותית, בחינתם ודיון בתרומותיהם ובמועילותם לצמצום פערים	שפרלינג, דניאל, מכון מופ"ת	רב-תרבותיות, אפליה, שוויון

טכנולוגיה בחינוך. עורכת: ל. יוספסברג בן-יהושע. ת"א: הוצאת מכון מופ"ת http://library.macam.ac.il/study/pdf_files/d12653.pdf	חברתיים, להפחתת תפיסות מפלות ולהקטנת פערים דיגיטליים, פערים חינוכיים, פערים כלכליים ועוד. הסקירה מתארת ארבעה מודלים ותוכניות: מודל מרכז טק (TEC) מישראל; תוכנית שוברים גבולות (Boundaries Dissolving) מאירלנד; תוכנית הכיתה הגלובלית (Class Global) מקנדה ומודל בין-מדינתי Solyia ומנתחת אותם.		
http://z.ynet.co.il/mshort/commerce/2017/givat	סקר לציבור להצבעה על 5 היוזמות (מתוך 25) שעשויות לתרום באופן המשמעותי ביותר לחיים משותפים בין יהודים לערבים	סקר גבעת חביבה לחיים משותפים	חיים משותפים
Centre for Social Change & Social Equity Murdoch University For Office of Multicultural Interests https://itstopswithme.humanrights.gov.au/research-articles-and-general-information	Anti-Racism – What Works? An evaluation of the effectiveness of anti-racism strategies אנטי-גזענות – מה עובד? הערכת האפקטיביות של דרכי התמודדות עם גזענות – סקירת מחקרים	אוניברסיטת מורדוק, אוסטרליה, 2003	גזענות

משרדי ממשלה

א.

נושא	מקור	תוכן	הפנייה
זכויות אדם, ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, שוויון	משרד המשפטים	משרד המשפטים - משרד המשפטים הוא משרד מטה מרכזי של ממשלת ישראל הפועל לעשיית צדק ולשירות הציבור בתחום המשפט בהתאם למדיניות הממשלה, תוך הגנה על שלטון החוק, על זכויות האדם ועל ערכי היסוד של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, שבה הכול שווים בפני החוק.	http://www.justice.gov.il/About/Pages/default.aspx
שוויון	המשרד לשוויון חברתי	המשרד לשוויון חברתי פועל לקידום אוכלוסיות האזרחים הוותיקים, הצעירים, הנשים והמיעוטים וכן אחראי על המיזם הלאומי "ישראל דיגיטלית".	https://www.gov.il/he/Departments/ministry_for_social_equality
זכויות, שוויון	משרד העבודה והרווחה והשירותים החברתיים נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה	תפקידיה בתחום החינוך, קידום והעלאת המודעות לזכויות העובדים והעובדות, אכיפה אזרחית של חוקי השוויון בעבודה.	http://employment.molsa.gov.il/shivon
אפליה, שוויון	נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות	תפקידיה: - קידום עקרונות היסוד של חוק שוויון הזדמנויות לאנשים עם מוגבלות - קידום שוויון ומניעת אפליה של אנשים עם מוגבלות - עידוד השתלבותם והשתתפותם הפעילה של אנשים עם מוגבלות בחברה	http://www.kolzhut.org.il/he/%D7%A0%D7%A6%D7%99%D7%91%D7%95%D7%AA_%D7%A9%D7%95%D7%95%D7%99%D7%95%D7%9F_%D7%96%D7%9B%D7%95%D7%99%D7%95%D7%AA_%D7%9C%D7%90%D7%A0%D7%A9%D7%99%D7%9D_%D7%A2%D7%9D%D7%9E%D7%95%D7%92%D7%91%D7%9C%D7%95%D7%AA

ב. משרד החינוך ויחידותיו

נושא	מקור	תוכן	הפנייה
גזענות, חיים משותפים	מזכירות פדגוגית	הזרוע לעיצוב המדיניות הפדגוגית של משרד החינוך. היא עוסקת בתכנון פדגוגי, בפיתוח תכניות לימודים, ובכלל זה בשילוב בתוך תכניות הלימודים תכנים העוסקים בחינוך לחיים משותפים ומניעת גזענות, בגיבוש מדיניות ההוראה של מקצועות הלימוד ודרכי ההערכה בהם, בבחינה ואישור של חומרי למידה וכן בעידוד והפעלת ניסויים חינוכיים ויוזמות חינוכיות..	http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Portal/mazhap
גזענות, דמוקרטיה, חיים משותפים	המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים	מופקד על יישום ההמלצות של דוח קרמניצר – "להיות אזרחים" - תוך התוויית מדיניות של מערכת החינוך בתחומים: חינוך אזרחי, חינוך לדמוקרטיה ולחיים משותפים. המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים מהווה חלק מהמזכירות הפדגוגית ומוביל את התכנית "מסובלנות למניעת גזענות וחיים משותפים" העוסקת בהתמודדות עם גזענות וחיים משותפים	http://meyda.education.gov.il/files/Mazkirut_Pedagogit/Mate/Sal2016-2017.pdf
דמוקרטיה	מינהל חברה ונוער, האגף לחינוך חברתי קהילתי	אגף במינהל חברה ונוער. מהווה חלק מהמטה לחינוך אזרחי במזכירות הפדגוגית ופועל ליישום בנושא חינוך לאזרחות וחיים משותפים	http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Noar/TechumeiH/aminhal/ChinuchChevrathi
ערבים בישראל, שוויון	מינהל חברה ונוער, אגף החברה הערבית	אגף החברה הערבית במינהל חברה ונוער הוקם בעקבות החלטת ממשלה מס' 922. בעקבות החלטת הממשלה, נבנתה תכנית "אתגרים" לחברה הערבית במטרה לקדם תכניות לפיתוח בחברה הערבית, שיובילו לצמצום פערים ולמתן שוויון הזדמנויות לנוער הערבי במדינה ולקידום החינוך הבלתי-פורמלי ברשויות המקומיות. במסגרת תכנית "אתגרים", אגף החברה הערבית מקדם תהליכי הכשרה ופיתוח מקצועי לכלל בעלי תפקידים בשדה החינוך החברתי-ערכי קהילתי, הפועלים במסגרות החינוך הפורמליות ובמסגרות החינוך הבלתי-פורמליות	http://edu.gov.il/noar/minhal/departments/the-arabic-community/Pages/about.aspx
	מינהל פדגוגי	מוביל, מתכנן ומתכלל את המדיניות הפדגוגית של משרד החינוך, באמצעות הבניית תפיסות, הובלת רפורמות פדגוגיות ומבניות, פיתוח תכניות וכלים - פדגוגיים, ניהוליים וארגוניים עבור מוסדות החינוך.	http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/MinhalPedagogi/Mediniyut/TafkidevHminal.htm
	שפ"י	יחידת מטה במינהל הפדגוגי: מופקדת על הנושאים הבאים: כישורי חיים, קידום אקלים וצמצום אלימות, מניעת שימוש לרעה בסמים, אכזריות וטבח, מיניות ומניעת פגיעה, תחום הורים ומשפחה, אינטרנט, מצבי לחץ וחירום ומניעת אובדנות, ליקויי למידה. הפעילות מתמקדת בקביעת מדיניות, בפיתוח תכניות, פיתוח מודלים להדרכה וטיפול ויעוץ לגופים פנימיים וחיצוניים. מעמידה כלים והדרכה לאנשי חינוך גם בנושא ניהול שיח מוגן.	http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Shefi/mediniyut/Odot
אחדות, גזענות, חיים משותפים	חינוך יסודי	יחידת מטה במינהל הפדגוגי: ממונה על הניהול הפדגוגי של מערכת החינוך היסודי. תחומי האחריות: תרגום והתאמה של	http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/MinhalPedagogi/Agafim/yessodi.htm

	מדיניות משרד החינוך לחינוך היסודי, ייזום והצעת מהלכים לגיבוש מדיניות בהקשר לנושאים שבליבת החינוך היסודי, פיתוח רעיונות, תוכניות, מודלים וכלים ליישום מדיניות משרד החינוך והיעדים שהציב, ניהול שותפויות בפורומים שונים במשרד החינוך ומחוצה לו, ייזום משותף ובקרה על אופן יישום מדיניות משרד החינוך, מענה לפניות גורמים שונים במשרד ומחוצה לו.		
http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Shivion/Odot	יחידה במינהל הפדגוגי: ממונה על קידום שוויון בין המינים. עוסקת בחינוך לערך השוויון בין המינים המושתת על ערך כבוד האדם באשר הוא אדם.	יחידה לשוויון בין המינים	כבוד האדם, שוויון מגדרי
http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/MinhalHachshar/aPituach/Odot	המינהל מאגם תחת קורת גג אחת את הטיפול בכוחות ההוראה על הרצף, משלב ההכשרה דרך השיבוץ בעבודה ותנאי השרות עד הפרישה	מינהל להכשרה ופיתוח מקצועי	
http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Noar/KatalogPirsumim/ToldothHaamVehamedina/h/HamasaShelyehudeiEthiopia.htm	החברה הישראלית: יוצאי אתיופיה קטלוג פרסומים על יהדות אתיופיה והמסע לישראל	מינהל חברה ונוער	יוצאי אתיופיה
http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Noar/KatalogPirsumim/Ricuz_HaderuzimBemidinaThlsrael.htm	הדרוזים במדינת ישראל – קטלוג פרסומים הכוללים מידע על ההיסטוריה, הדת, החברה והתרבות הדרוזית ואורחות חיה	מינהל חברה ונוער	דרוזים
עכאד http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Beduim/Razional	החברה הישראלית: בדואים מידע וחומרי הוראה על הבדואים בישראל: ההיסטוריה, החברה והתרבות הבדואית ואורחות חיה	הממונה על החינוך הבדואי	בדואים
http://edu.gov.il/owlHeb/Yesodi/RegulationsAndAdministrations/pupils-rights/Pages/Student-Rights-Commissioner.aspx	האגף לזכויות התלמיד ממונה על יישום חוק זכויות התלמיד החל מגיל חינוך חובה ועד לסיום הלימודים במערכת החינוך. באתר יש קישורים לחוקים רלוונטיים, שירים וקטעי ספרות, סרטונים, משחקים ומצגות	האגף לזכויות התלמיד	זכויות
http://makom-m.cet.ac.il/pages/item.asp?s=1&id=251&defid=-1&page=5&item=239	האגף לפניות ותלונות הציבור משמש כתובת לקבלת מידע לגבי הוראות ונהלים על-פיהם פועלת מערכת החינוך וכן לטיפול בתלונות הציבור ומצוקותיו. השרות מיועד לפניות תלמידים, הורים, עובדי הוראה, סטודנטים ואזרחים. האגף מפעיל את הקו הפתוח למידים שמטרתו הינה לסייע לתלמידים ולהורים בשמירה על זכויותיהם במערכת החינוך ולסייע במצבים של מצוקה חברתית ואישית - שלא באו על פתרונם באמצעות הגורמים המקומיים. "הקו הפתוח" מופקד על פיתוח וקידום הנושא הכללי של זכויות הילדים במערכת	האגף לפניות ותלונות הציבור והקו הפתוח לתלמידים, משרד החינוך	זכויות

נתונים בישראל – דמוקרטיה, זכויות אדם, גזענות, שוויון ואפליה

נושא	מקור	תוכן	הפנייה
החברה בישראל		אוכלוסיית ישראל בפתח שנת 2017 – נתונים מספריים על החברה בישראל כגון: מבנה	http://www.cbs.gov.il/reader/cw_sr_view_SHTML?ID=629

	הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, אנדבלד, מירי, גוטליב, דניאל, הלר, אורן, כראדי, להב 12/2017	דמוגרפי, התפלגות גיל, מין, השכלה, תעסוקה, חינוך	
שוויון, עוני, פערים חברתיים	דו"ח ממדי העוני והפערים החברתיים 2016 המוסד לביטוח לאומי ממצאי הדו"ח מלמדים כי למעלה משליש מהילדים בישראל הם עניים!	https://www.btl.gov.il/Publications/oni_report/Pages/default.aspx	
דמוקרטיה	הרמן תמר, אלה הלר, חנן כהן, דנה בובליל, פאדי עומר	מדד הדמוקרטיה הישראלית 2016 מרכז גוטמן לחקר דעת קהל ומדיניות: ממצאי הסקר מעידים על שלב נוסף בירידה המתמשכת שנמצאה בעבר באמון הציבור ברוב מוסדות המדינה ואמון נמוך במיוחד במוסדות העיקריים של הדמוקרטיה – הממשלה, הכנסת והמפלגות.	https://www.idi.org.il/media/7799/democracy-index-2016.pdf
דמוקרטיה, אלימות, גזענות, זכויות, שוויון	שפיגל כהן, גלי	חינוך לדמוקרטיה, ישראל 2015: תמונת מצב – דו"ח מחקר המבוסס על ראיונות עומק	http://lautmaneduforum.org.il/wp-content/uploads/2015/05/gli-spiegel.pdf
זכויות אדם	האגודה לזכויות האזרח בישראל	זכויות האדם בישראל, תמונת מצב 2016: כללי המשחק הדמוקרטי, חופש הביטוי, אלימות, גזענות ואפליה, זכויות המיעוט הערבי, הזכות לבריאות, זכויות אנשים עם מוגבלות, זכויות מהגרי עבודה, זכויות פליטים ומבקשי מקלט, הפרת זכויות האדם בשטחים הכבושים.	http://www.acri.org.il/campaigns/report2016/
ישראליות, חוסן חברתי	המכללה האקדמית ספיר	מדד הישראליות והחוסן החברתי – כנס שדרות: דו"חות על מגמות מרכזיות בחוסנה של החברה הישראלית. המדד מביא לידי ביטוי מכלול של אינדיקטורים סובייקטיביים ואובייקטיביים המכוונים למדידת תחושות אמון וניכור בציבור, על רקע מדידת עמידתה של המדינה במחויבותה להגנה על הזכויות החברתיות.	http://www.sapir.ac.il/content/1527
שוויון	דוברין נורית, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה	סדרת ניירות עבודה מס 91. שוויון הזדמנויות בהשכלה חסמים דמוגרפיים וסוציו-אקונומיים	http://www.cbs.gov.il/publications/pw91.pdf
שוויון, מרכז אדווה	פערים חברתיים: תמונת מצב חברתית ל-2016, נתונים על הזכאות לבגרות וממדי הנשירה ממערכת החינוך בחטיבה העליונה ונתונים רבים נוספים ומאמרים על נושאים חברתיים-כלכליים.	http://adva.org/he/ http://adva.org/he/education2016-17/?gclid=CNXqopfTrdECFe4Q0wo_diuQBxA	
שוויון, אפליה	משרד העבודה והרווחה נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה	מדד הגיוון ייצוג ושכר בשוק העבודה הפרטי בישראל 2016: כלי אשר מספק תמונת מצב של שילוב עובדים מקבוצות אוכלוסייה מגוונות בשוק העבודה הישראלי. מציג את מדד הגיוון ומיפוי של הייצוג והשכר של קבוצות מופלות בשוק העבודה. נועד לשמש כלי במניעת אפליה ובהטמעת שוויון וגיוון בשוק העבודה.	http://economy.gov.il/publications/publications/doclib/variabilitymeasure2016.pdf
שוויון מגדרי	מכון ון ליר	מדד המגדר: אי-שוויון מגדרי בישראל 2016: מציג תמונה מפורטת של מצב האי-שוויון בתחומי חיים שונים – עבודה, השכלה, עוני, עוצמה פוליטית וכלכלית, תרבות ותקשורת,	http://www.vanleer.org.il/he/publication/%D7%9E%D7%93%D7%93-%D7%94%D7%9E%D7%92%D7%93%D7%A8-%D7%90%D7%99%D6%BE%D7%A9%D7%95%D7%95%D7%99%D7%95

%D7%9F-%D7%9E%D7%92%D7%93%D7%A8%D7%99-%D7%91%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C-2016	אלימות, חלוקת זמן, בריאות, יחסי מרכז-פריפריה, החברה הערבית		
http://adva.org/he/קצבת-נכות-כללית-חייבת-לעלות	רוב הנכים הכלליים אינם עובדים, וקצבת הנכות מציבה אותם מתחת לקו העוני	מכון אדווה	נכים בישראל
המכון להגירה ושילוב חברתי, פרסום on 4, 2007 https://www.ruppin.ac.il/%D7%9E%D7%9B%D7%95%D7%A0%D7%99-%D7%9E%D7%97%D7%A7%D7%A8/%D7%94%D7%9E%D7%9B%D7%95%D7%9F-%D7%9C%D7%94%D7%92%D7%99-%D7%A8%D7%94-%D7%95%D7%A9%D7%99%D7%9C-%D7%95%D7%91-%D7%97%D7%91%D7%A8%D7%AA%D7%99/Documents/%D7%93%D7%95%D7%97%4%D7%A1%D7%A4%D7%98%D7%9E%D7%91%D7%A8_2007.pdf	עמדות של וותיקים ושל עולים חדשים לגבי העדפה מתקנת: מחקר זה בחן את העמדות של התושבים הוותיקים ושל העולים החדשים מארצות מוצא שונות לגבי תכניות שונות המופעלות לגבי עולים חדשים בישראל ולגבי ביקורות שונות המועלות כנגד המדיניות של העדפה מתקנת	גמליאל אייל, 2007, המחלקה למדעי ההתנהגות המרכז האקדמי רופין	עולים חדשים, שוויון
http://hasata.berl.co.il	דו"ח המנטר את גלי השנאה בשפה העברית ברשת. בנוסף לכך הקרן מכינה מחקרי עומק על אירועים משמעותיים שקיבלו הדים ברשת (לדוגמה: גל השריפות באזור חיפה בנובמבר 2016).	דו"ח השנאה קרן ברל כצנלסון	גזענות, שנאה
http://www.fightracism.org/main.asp?cat=5	ד"חות שנתיים של נתונים על הגזענות בישראל; דיווח שוטף על אירועי גזענות בישראל	המטה למאבק בגזענות בישראל	גזענות
http://www.reform.org.il/Assets/the%20wall.pdf	ד"ח על נתוני הסתה גזענית כנגד האוכלוסייה הערבית בישראל במרחב המקוון, 2015.	המרכז הרפורמי לדת ומדינה	גזענות
	לא שוברים את הכלים, מדד יחסי ערבים-יהודים בישראל: ספר זה מוצגים ממצאי המדד לשנת 2013, החושפים תמונה מורכבת של עמדות האזרחים הערבים והיהודים כלפי המדינה ואלו כלפי אלו.	סמי סמוחה, אוניברסיטת חיפה והמכון הישראלי לדמוקרטיה. 2015	יהודים, ערבים
http://www.mako.co.il/news-israel/education-q1_2016/Article-a18683d22a55351004.htm	סקר שערך "Pew Research Center" בארה"ב, שעסק בדעת הקהל בישראל. 48% מהנשאלים הסכימו עם הרעיון הכללי של גירוש ערבים מישראל, ורק 46% התנגדו לו.	MAKO	יהודים, ערבים
meyda.education.gov.il/files/Rama/Takzir_Meitzav_2016.docx	דוח"ות שנתיים על מדדי צמיחה ויעילות בית ספריים – הישגים בשפה, מתמטיקה, אנגלית ומדעים ובתחום אקלים ותרבות בית ספרית; כולל נתונים השוואתיים בין המגזרים	מיצ"ב	מיצ"ב, פערים, שוויון
https://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m02478.pdf	טענות בדבר אפליה עדתית בקבלת תלמידים למוסדות החינוך המוכר שאינו רשמי מוגש לוועדת החינוך, התרבות והספורט ולוועדה לענייני ביקורת המדינה	וורגן, יובל, 2010, הכנסת, מרכז המחקר והמידע	אפליה

ספרות, טלוויזיה, מחול, קולנוע, תיאטרון

נושא	מקור	תוכן	הפנייה
גזענות, חיים משותפים, שנה	אהריש, לוי.	טקס הדלקת המשואות - לוי אהריש מדליקה משואה: עיתונאית פורצת דרך בקיום שיח מכבד בין ערבים ליהודים לחיים ללא שנה וגזענות	https://www.youtube.com/watch?v=y26wWHRer9A
גזענות	"אוהד שרף" - סרט	הסרט מתאר כיצד הפך דודי מזרחי מראשי "לה-פמיליה" למרצה נגד גזענות	https://www.youtube.com/watch?v=q0KMISmvWSM
יהודים, ערבים	אליה-כהן איריס, מכתוב - רומן	רומן הרוחש מתח אתני ולאומי; הסופרת חוקרת את המבנים המורכבים של הפוליטיקה האתנית של לשון הספרות העברית ופורשת אנליזה מדוקדקת של מפגש התרבויות מזרחי-ערבי-אשכנזי.	איריס אליה-כהן, מכתוב, 2011, הוצאת הקיבוץ המאוחד ספריית פועלים,
שוויון	אלמגור, דן. להקת פיקוד המרכז - שיר	צלם אדם – ערך השוויון בין בני האדם	https://www.youtube.com/watch?v=GD4S2BP3KFg
הגינות, שוויון, סטריאוטיפ	אמנת הייצוג בפרסום	סריאוטיפים כבר בגיל הגן: הסרטון מציג, כיצד משתקפת המציאות הישראלית דרך עיניהם של הילדים?	https://www.youtube.com/watch?v=QafB-Lw8A7w
אחדות	"בואו ביחד" – תשדיר למען סובלנות ולהגברת האחדות בחברה הישראלית – סרטון אנימציה	סרטון בכיכובם של 23 בעלי חיים, המייצגים את מגוון הטיפוסים והעדות בישראל, קורא להגברת האחדות בחברה הישראלית. המשפטים הנאמרים על ידי בעלי החיים, שעשויים מפלסטלינה, הוקלטו מפי דמויות אותנטיות, המייצגות את חתך הציבור הישראלי. המשפטים כמו "ידידות גדולה מתחילה בחיוך קטן", "האהבה היא התקווה" שנשזרו לשיר נכתבו על ידי ורד מוסינזון והולחנו על ידי אריק רודיך.	קרן אריסון וקשת https://www.youtube.com/watch?v=ge1-i6IGXq0
אפליה, גזענות	בוזגלו, זוהר - סרטון.	גזענות – אפליה בבית ספר הוכן על ידי תלמידים	https://www.youtube.com/watch?v=2RF_WNclWUw
אחדות, גזענות, הזדהות, סובלנות, שוויון	ג'ורג' עמירה וראובן רובי ריבלין (2014)	הילד ג'ורג' עמירה, תלמיד כיתה ו' ביפו, בחר להתמודד עם הטרדות והצקות באמצעות סרטון שהעלה לרשת. נשיא המדינה ראובן (רובי) ריבלין, נפגש עם הילד ג'ורג' עמירה ומשפחתו, לאחר שצפה בסרטון הוידאו המרגש שערך ג'ורג' שחוזה תוקפנות ופגיעה ריגשית מחבריו לספסל הלימודים. ג'ורג' בן ה-11, תושב יפו, הוזמן אל הנשיא יחד עם הוריו ואחיו. ג'ורג' והנשיא הפיקו סרטון משותף הקורא להימנע מסטריאוטיפים ודעות קדומות שליליות, להכרת הזולת ולערכים של אחדות, סובלנות, שוויון, והזדהות, ברוח הסרטון של ג'ורג'.	https://www.youtube.com/watch?v=JNFtwkP9U2g https://www.youtube.com/watch?v=brQuDbVdUil&feature=youtu.be
גזענות	בן גליון טאהר, הגזענות כפי שהסברתי לבתי - ספר	הסופר מנסה להשיב על שאלותיה הנוקבות והמביכות לעיתים של ילדה אחת בת 10 על תופעת הגזענות בחברה האנושית	טאהר בן גליון, הגזענות כפי שהסברתי לבתי, תרגום ראובן מירן, 1998, הוצאת בבל.
מדינה יהודית ודמוקרטית	גביזון רות, ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית:	הספר בוחן מתחים פנימיים בהגדרתה העצמית של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, הנעה בין שני מוקדי מתח עצמאיים אך קשורים – יהודיות ודמוקרטיה:	גביזון, ר'. ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית: מתחים וסיכויים. 2006, ירושלים: מכון וון ליר. http://www.kotar.co.il/kotarapp/

index/Book.aspx?nBookID=93149248	המתח בין יהודים ללא-יהודים (בעיקר ערבים פלסטינים) והמתח הפנים-יהודי בין תפיסות לאומיות-תרבותיות ובין תפיסות דתיות של יהדות.	מתחים וסיכויים - ספר	
https://www.youtube.com/watch?v=ayoSRpQ8I-U	Children's Educational Video: Explaining Racism and Discrimination מצגת	גזענות אפליה שפה אנגלית סרטון	גזענות, אפליה
http://dialogtogether.com/passers-elles-%D8%AC%D8%B3%D9%88%D8%B1-%D7%92%D7%A9%D7%A8%D7%99%D7%9D-%D7%A1%D7%99%D7%A4%D7%95%D7%A8%D7%9F-%D7%A9%D7%9C-%D7%A8%D7%90%D7%91%D7%A2%D7%94-%D7%95%D7%A9%D7%A8%D7%95%D7%9F-%D7%97%D7%99	קבוצת מחול ערבית יהודית. הקבוצה מעלה יצירות משותפות המגשרות על פערים בין תרבויות, מעמדות ולאומים.	קבוצת "גשרים- جسور" - מחול	חיים משותפים, ערבים, יהודים
https://www.hagilboa.org.il/article/es/item/1796	גשרים של תקווה, באמצעות הריקוד - להקת מחול נוער בגלבע: להקת מחול המבקשת לעודד תקשורת, חיבור ויצירה משותפת בקרב הנוער, ובאמצעות סדרה של פעילויות, סדנאות ומפגשי חוויה משותפים בין האוכלוסיות בגלבע, ולזמן היכרות ביניהן, להתנסות בשיתופי פעולה, ליצור ביחד, לבנות גשרים ואמון.	"גשרים בגלבע" - מחול	חיים משותפים
https://www.youtube.com/watch?v=Rjmr81gOpb4	דעות קדומות וסטריאוטיפים לעומת המאחד והמשותף - הכי קל להדביק תוויות - חילונים, דתיים, ערבים, אתיופים... מתחת לסטיגמות ולקליפות החברתיות פועמים לבבות אנושיים. לפני הכל כולנו בני אדם. לכולנו אותו צחוק ואותן דמעות. אנחנו כאיש אחד בלב אחד. אז אולי הסיפור הישן של פילוג ונפרדות לא עובד בשבילנו יותר? אנחנו מספרים סיפור חדש מזה שנולדנו לתוכו. ב-3/3/2017 הוזמנו למעלה מ-100 אנשים שמעולם לא נפגשו לניסוי אנושי מרגש... אז מיהם "אנחנו"? שפטו בעצמכם.	דור האחד, 21.5.2017 "אנחנו" - סרטון בעברית ובאנגלית	דעה קדומה, סטריאוטיפ, חיים משותפים
https://www.youtube.com/watch?v=v2lwr72Ux4	הוראת השואה וחינוך נגד גזענות: רובנו בטוחים תמיד שאנחנו ה"טובים" ואצלנו זה לא היה קורה... מורה עורך ניסוי על התלמידים שלו המדגים כיצד תיתכן תופעה כמו השואה גם בימינו אנו ובחברות שונות	"הנחשול" - סרט	גזענות
הפרר לי, תרגום צבי ארד, אל תיגע בזמיר, 1964, ספריית עם עובד	רומן העוסק בבעיה הגזעית בדרום ארצות-הברית ומתרחש ב-1935. הרומן חושף את הגזענות והדעות הקדומות של החברה כלפי שחורים שחווים הילדים על בשרם ואת המחיר הקשה שמשלמים המתנגדים לאפליה. הספר הפך לאבן דרך במאבק לשוויון וזכויות-אדם.	הפרר לי, אל תיגע בזמיר - ספר	גזענות, דעה קדומה, זכויות אדם, שוויון

יוצאי אתיופיה	וורקו מנגסטו ווביט ונסדקה תקה, אלמז פוסעת בשבילי ילדותה - ספר	ספר ילדים המספק הצצה אל התרבות האתיופית ובו בזמן אל חוויות ילדות שכל ילד יכול להזדהות עמן	ד"ר ווביט וורקו מנגסטו ותקווה נסדקה, אלמז פוסעת בשבילי ילדותה, 2015, הוצאת אוריון.
פסיפס ישראלי	מאבק בגזענות הקרן החדשה לישראל - סרטון	סרטון לכבוד היום הבינלאומי למאבק בגזענות מציג את הפסיפס הישראלי ומגוון דעות ועמדות	http://www.nif.org/stories/share-d-society-combating-racism/starts-education-declares-new-anti-racism-campaign/
רב תרבותיות, שוויון, שונות	מכללת גורדון, רב תרבותיות פרויקט PBL	קליפ שהוכן על ידי סטודנטים לחינוך במכללת גורדון בנושא שונות וחיים משותפים ושוויון	https://www.youtube.com/watch?v=gppyuDMcUGk
דו-קיום, שנאה	מיכאל סמי, חוצרה בוואדי - רומן - ריאליסטי	העלילה מתרחשת בעיר חיפה - עיר מעורבת, בה חיים יהודים וערבים זה לצד זה. הרקע המשתקף ביצירה מבטא ניגוד שבו, מצד אחד, מתקיימת מציאות יומיומית של דו-קיום ומצד שני המציאות של השנאה והאיבה בין שני העמים.	סמי מיכאל, חוצרה בוואדי, 1987, הוצאת עם עובד סדרה ספרייה לעם,
חיים משותפים	אלמינא, נמל יפו - תיאטרון רב-תרבותי	התיאטרון מתמחה בהפעלת ילדים ונוער מקהל מעורב. משימתו היא לעורר השראה, לגשר, לתווך ולפעול להעלאת מודעות אצל הצופים והאורחים לגבי החשיבות של קיום משותף והיכולת ליהנות מתרבויות שונות דרך תיאטרון, מוזיקה ואומנויות. שואף להרחיב את פעילותו ולהגיע לגני ילדים, ספריות, מרכזים קהילתיים, בתי ספר בכדי להפיץ זרעים של תקווה וחזון לעתיד משותף נטול פחד.	http://www.elminajaffa.com/about
גזענות	עיניים כחולות עיניים חומות שפה אנגלית - סרטון	Brown eyes and blue eyes Racism experiment (Children Session) - Jane Elliott ניסוי ושיחה עם ילדים בכיתה ג' בנושא גזענות, דעות קדומות ואפלייה שפתחה ג'ין אליוט	https://www.youtube.com/watch?v=KHxFuO2Nk-0
גזענות	עיניים כחולות עיניים חומות - סרטון	הניסוי בנושא גזענות, דעות קדומות ואפלייה שפתחה ג'ין אליוט, נערך לראשונה בישראל על ידי אלון גל	https://www.youtube.com/watch?v=5AFlusXsCCw
גזענות	צבעים של שנאה - סרט	גזענות בספורט - צבעים של שנאה" סרט בן שעה של העיתונאי שאול ביבי, על כדורגל וגזענות. הסקירה שלו מבהירה שהגזענות בספורט הזה נמצאת בכל מקום. היא נוגעת לשחקנים ערבים, שסופגים יחס מחריד מהקהל — אפילו מאוהדיהם ולשחקנים כהי עור שנאלצים לשחק ולשמוע נהמות קופים שמשמיע הקהל לעברם. הסקירה מציגה גם את השימוש הציני שעושים גורמים פוליטיים בתופעה.	https://www.youtube.com/watch?v=AOAq3AZbxHg
ילדים לבנים, ילדים שחורים	CNN Anderson Cooper שפה אנגלית	מחקר המציג כיצד ילדים לבנים וילדים ושחורים תופסים אלה את אלה	https://www.youtube.com/watch?v=GPVNIJgfDwpw
גזענות	חינוך נגד גזענות	בסרטון מוצגת התנהגות גזענית של זוג הורים כלפי צעיר ממוצא הודי	https://www.youtube.com/watch?v=25OnmiMjq7w

פסקי דין

נושא	מקור	תוכן	הפנייה
דמוקרטיה, זכויות, שוויון	בג"ץ 7426/08 טבקה משפט וצדק לעולי אתיופיה נ' שרת החינוך	מימוש הזכות לחינוך ולשוויון כזכויות יסוד בחברה דמוקרטית	http://elyon1.court.gov.il/files/08/260/074/r23/08074260.r23.htm
זכויות	בג"ץ 3752/10 אמנון רובינשטיין נ' הכנסת	מימוש הזכות לחינוך בחברה דמוקרטית	http://www.ruling.co.il/%D7%91%D7%92%22%D7%A5-3752-10-%D7%90%D7%9E%D7%A0%D7%95%D7%9F-%D7%A8%D7%95%D7%91%D7%99%D7%A0%D7%A9%D7%98%D7%99%D7%99%D7%9F-%D7%A0-%D7%94%D7%9B%D7%A0%D7%A1%D7%AA_3275298f-0373-d3e2-ae74-ae58dff0492
אפליה	בג"ץ 392/72 ברנר נ' הוועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז חיפה, פ"ד כז (2) 721, 764 (173)	הסכנות שבאפליה ובשנאת זרים	www.takdin.co.il
גזענות	בג"ץ 2831/95 אלבה נ' מדינת ישראל, ג(5) 286-287, 221 (1976)	הסתה לגזענות, הגזענות וסכנותיה	http://www.the7eye.org.il/verdicts/51137

תוכניות חינוך והתערבות לחיים משותפים ולמניעת גזענות⁵

נושא	מקור	תוכן	הפנייה
גזענות, חיים משותפים	בית הנשיא	"מגן הכבוד – תקווה ישראלית" הוא חלק מהתכנית לביסוס השותפות בין המגזרים שמרכיבים את החברה הישראלית. "מגן הכבוד" שם לו למטרה לבסס עשייה חברתית, לעודד ולתמוך במועדוני הכדורגל כדי לצמצם פערים, לייצר שיתופי פעולה בין מגזרים שונים ולצמצם את האלימות והגזענות במגרשים.	https://www.youtube.com/watch?v=4ejDFpsH9K0&feature=youtu.be
חיים משותפים	גורן בטי, מבט מודעות בחברה רב תרבותית, 2009, אוניברסיטת תל אביב	סקירת תכניות התערבות לחינוך לחיים משותפים בין קבוצות רוב לקבוצות מיעוט בעולם דו"ח המוגש לוועדה הציבורית בנושא חינוך לחיים משותפים בין יהודים לבין ערבים במדינת ישראל	http://mabat.org/article/%D7%A1%D7%A7%D7%99%D7%A8%D7%AA-%D7%AA%D7%95%D7%9B%D7%A0%D7%99%D7%95%D7%AA-%D7%94%D7%AA%D7%A2%D7%A8%D7%91%D7%95%D7%AA-%D7%A9%D7%9C-%D7%97%D7%99%D7%A0%D7%9

⁵ אין לעבוד עם גופים שאינם רשומים במאגר התכניות של משרד החינוך. כתובת מאגר התכניות של משרד החינוך:

5%D7%9A-%D7%9C%D7%97%D7%99%D7%99%D7%9D-9%D7%9D-%D7%9E%D7%A9%D7%95%D7%A%D7%A4%D7%99%D7%9D-%D7%91%D7%99%D7%9F-%D7%A7%D7%91%D7%95%D7%A6%D7%95%D7%AA-%D7%A8%D7%95%D7%91-%D7%9C%D7%A7%D7%91%D7%95%D7%A6%D7%95%D7%AA-%D7%9E%D7%99%D7%A2%D7%95%D7%98-%D7%91%D7%A2%D7%95%D7%9C%D7%9D			
תכנית האחר הוא אני משרד החינוך http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/ui/atochnit/hashaka.htm http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/ui/atochnit/hashaka.htm	מתווה התכנית ליצירת חברת מופת המושתת על ערכים אוניברסליים, דמוקרטיים, שוויוניים, הומניסטיים ויהודים ועל הדגשת המכנים המשותפים בחברה הישראלית	משרד החינוך: האחר הוא אני	דמוקרטיה, חברת מופת, שוויון
http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Shefi/KishureiChaim/meytaviyut/KishureiHaimLeYesody.htm			
http://meyda.education.gov.il/files/Tochniyot_Limudim/moledet/4.pdf	תכנית הלימודים במולדת חברה ואזרחות לכיתות ב', ג' וד' חלק רביעי: תדריך יישומי לבניית תכנית הוראה בית-ספרית במולדת חברה ואזרחות	משרד החינוך	החברה בישראל
http://cms.education.gov.il/educationcms/units/ui/	תכנית לימודים שנתית: "התמודדות עם סובלנות, מניעת גזענות וחיים משותפים" – מסובלנות למניעת גזענות וחיים משותפים.	משרד החינוך המזכירות הפדגוגית אגף חברה ורוח המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים	אמפתיה, גזענות, דמוקרטיה, חיים משותפים, כבוד האדם, סובלנות
http://www.mofet.macam.ac.il/tec/heb/programs/amirim/Pages/default.aspx	תלמידים מצטיינים בכיתות ה'-ו' עובדים יחד כל השנה באינטרנט לפי המודל של המרכז לטכנולוגיה, חינוך ושונות תרבותית (מרכז). TEC. התלמידים עובדים על ביצוע משימות שיתופיות בקבוצות מעורבות של שישה תלמידים, שניים מכל תרבות (מהחינוך הממלכתי, הממלכתי דתי, ומהמגזרים הערבי והדרוזי) הקשר ביניהם הוא טקסטואלי בתחילתו, אחר כך קולי ובהמשך חזותי ומפגש חווייתי פנים מול פנים בסיום התכנית.	אמירים TEC	חיים משותפים
http://yigal-allon-centre.org.il/blog/%D7%97%D7%99%D7%A0%D7%95%D7%9A-%D7%9C%D7%A9%D7%9C%D7%9D/5%D7%9D	המחלקה פועלת להניח קרקע חינוכית, תרבותית ואזרחית ליחסים של שלום וסולידריות בין ערבים ויהודים ולכינון חברה משותפת בישראל.	בית יגאל אלון המחלקה לחינוך לחיים משותפים	חיים משותפים
http://www.hishtalmuyot.co.il/newsletter/%D7%A2%D7%99%D7%AA%D7%95%D7%9F-665	בכנס במכללת סמינר הקיבוצים גובשה רשימה של הצעות להתמודדות עם תופעות של גזענות במערכת החינוך ופורסם מאגר התכניות החינוכיות שעושה סדר וממין את הארגונים	קו לחינוך, גיליון * 665 * 8.10.2015 כ"ה	גזענות

	והגופים המורשים לפעול מטעם משרד החינוך בתוך בתי הספר.	תשרי תשע"ו* עורכת: סיגל בן-ארצי*	
https://www.youtube.com/watch?v=Gr0otEpEjDY&feature=youtu.be	העמותה מפתחת ומפעילה תוכניות למידה התנסותיות לסטודנטים מרקע תרבותי מגוון. ברצף של מפגשים מתרחש תהליך אישי וקבוצתי משמעותי הכולל בניית אמון, למידה משותפת של הזהות העצמית ושל האחר ופעילות חברתית- התנדבותית משותפת. זאת כדי לפתח מודעות, להשפיע על עמדות ולפתח מיומנויות של עבודה וחיים בסביבה רב-תרבותית.	מבט - מודעות בחברה רב תרבותית	רב תרבותיות
meyda.education.gov.il/files/ui/ham6.doc www.abrahamfund.org.il	תכנית לימודים "יא סלאם", מיזם "השפה כגשר תרבותי": תכנית להוראת השפה והתרבות העברית, המתקיימת במסגרת של שתיים שבועיות בכיתות ה' ו-ו' בבתי ספר עבריים. הדגש בתכנית הוא על הערבית הדבורה (דיבור והבנה) בהקשר הרחב של התרבות הערבית העכשווית וכן ראשית הקריאה והכתיבה בערבית תקנית ("ספרותית"). מורי התכנית הנם מורים ערבים בעלי תעודת הוראה לערבית שהוכשרו במיוחד להוראת התכנית ומועסקים על-ידי משרד החינוך.	משרד החינוך ויוזמות קרן אברהם	שפה ותרבות ערבית
http://www.abrahamfund.org/11110	תכנית "משלבים ומשתלבים" - מורים ערבים מלמדים בבתי ספר עבריים לקידום חיים משותפים	מינהל עובדי הוראה במשרד החינוך, הרשות לפיתוח כלכלי במגזר המיעוטים, משרד ראש הממשלה, קרן אברהם ומכון מרחבים	חיים משותפים
http://www.machon-merchavim.org.il/%D7%A9%D7%99%D7%9C%D7%95%D7%91-%D7%9E%D7%95%D7%A8%D7%99%D7%9D	תכנית לשילוב מורים ערבים בבתי ספר עבריים, על התכנית בכנס באוניברסיטת תל אביב בשנת 2009		חיים משותפים
http://www.adaminstitute.org.il/?page_id=552	"שונה = שווה – חינוך לסובלנות, לדמוקרטיה ולשלום" – מפגשי תלמידים חינוך לסובלנות, לדמוקרטיה ולשלום וכוללת סדנאות ופעילות בתערוכה אינטראקטיבית. הפעילות התקיימה במרכז ג'ו אלון.	מכון אדם, המדרשה לדמוקרטיה ולשלום על שם אמיל גרינוויג	דמוקרטיה, חיים משותפים, סובלנות
http://www.adaminstitute.org.il/?page_id=885	"אלף בית בדמוקרטיה"- חינוך לאורח חיים דמוקרטי בבית הספר היסודי היא תכנית חינוכית המיועדת לכיתות א'-ו' ומטרתה הקניית מושגי יסוד דמוקרטיים ויישומם בחיי קהילת בית הספר		דמוקרטיה
http://www.peres-center.org/Twinned_sports_heb	הפרויקט מפגיש יחד ישראלים (יהודים וערבים) ופלסטינים מקהילות פריפריאליות במסגרת ספורטיבית שמטרתה לא רק לשפר כושר גופני ולהעצים ולעודד בנים ובנות לקחת חלק פעיל בפעילות ספורטיבית, אלא גם	מרכז פרס לשלום	חיים משותפים

	להנחיל ערכים של עבודת צוות, הכרת וקבלת ה"אחר", קיום משותף ושלו		
http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Olim/ShiluvLimudi/HadshanutBaHinuch.htm	תכנית התערבות ייחודית לקידום בתי ספר יסודיים בהם שיעור גבוה של תלמידים יוצאי אתיופיה	המרכז הישראלי לחדשנות בחינוך	יוצאי אתיופיה
http://nif.org.il/news/2016/09/15/960?gclid=CIGlzInkvNQCFXgz0wodM_sGug	תכנית למען קידום הסובלנות, ונגד גזענות ואלימות במגרשי הכדורגל "בועטים את הגזענות החוצה": קבוצת השווים בועטת את הגזענות מחוץ למגרש	הקרן החדשה לישראל	אלימות, גזענות, חיים משותפים, סובלנות
http://www.eindormuseum.co.il/gallery/תכנית-מפגשים-לבתי-ספר-יסודיים	"נועדנו להיות יחד". - תכנית מפגשים בבסיס התכנית עומד הרצון לחולל שינוי במערכת היחסים ההדדית בין יהודים וערבים ובעיקר בין שכנים החיים באותו אזור.	המוזיאון הארכיאולוגי עין דור	חיים משותפים

חומרי הוראה-למידה לחינוך לחיים משותפים ולמניעת גזענות – מיון לפי שכבות כיתה

תכנים עיקריים	כיתות	קישור
בסיפור מופיעים יצורים לא מוכרים. בשביל הסופרת שום יצור אינו מוזר, כל התנהגות וכל שיגעון מתקבלים באמפתיה, והיא לעולם איננה מטיפה לקבלת השונה אלא מתארת אותו באהבה, לעתים באירוניה, כפי שמתארים ילד אהוב. אמפתיה, קבלת השונה	גן – ב'	"שעת סיפור" – ספרים מומלצים על ידי סופרים האגודה לזכויות האזרח ינסון, ט'. משפחת המומינים. תרגום משוודית: דנה כספי. הוצאת כתר. https://www.acri.org.il/education/2016/03/20/שעת-סיפור-אומרים-לא-לגזענות
פעילות נלווית לשיר "רוצה לשחק עם כולם" שכתבה יונה טפר. השיר עוסק ביחס לשונה, ובעיקר – לילדים שמנים. אמפתיה, קבלת השונה	גן – ב'	"בין הצלולים", מטח והסתדרות המורים – מערך שיעור http://itu.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=d15c0f12-6239-410b-9aa2-998bf53c9e8d&lang=HEB
פעילות נלווית לספר "סֶבְטָה'לָה בְּאֶרֶץ הַחַדְשָׁה" מאת: מילה סיסטר, עוסק בילדה עולה חדשה שמגיעה לישראל, אל גן חדש ובהתמודדות שלה במסגרות החדשות. כמו כן מצורפת רשימת ספרים מומלצים נוספים בנושא. אמפתיה, התמודדות במסגרת חדשה	גן – ב'	http://www.itu.cet.ac.il/%D7%A1%D6%B0%D7%91%D6%B6%D7%98%D6%B8%D7%94%D7%9C%D6%B6%D7%94-%D7%91%D6%B8%D6%BC%D7%90%D6%B8%D7%A8%D6%B6%D7%A5-%D7%94%D6%B7%D7%97%D6%B2%D7%93%D6%B8%D7%A9%D6%B8%D7%81%D7%94/
פעילות מלווה לספר "משהו אחר", סיפור פשוט ורגיש המעמיד במרכז את ערך החברות וקבלת השונה. אמפתיה, חברות, קבלת השונה	גן – ב'	http://www.itu.cet.ac.il/%D7%9E%D7%A9%D7%94%D7%95-%D7%90%D7%97%D7%A8
פעילות נלווית לספר "סיפורו של משולש ורוד" שכתבה אסתי שקדי. המסר בסיפורו של המשולש הוורוד הוא של התמודדות עם דחייה ועם חריגות בחברה. אמפתיה, קבלת השונה, התמודדות	גן – ב'	http://www.itu.cet.ac.il/%D7%A1%D7%99%D7%A4%D7%95%D7%A8%D7%95-%D7%A9%D7%9C-%D7%9E%D7%A9%D7%95%D7%9C%D7%A9-%D7%95%D7%A8%D7%95%D7%93/
להתעלות על עצמך - הסרט עוסק בנמרוד, ילד חדש בכיתה שאינו מדבר, בשל כך תלמידי הכיתה מתנכלים ומציקים לו.	ד' – ה'	http://www.itu.cet.ac.il/תעלות-על-עצמך

		אמפתיה, היחס לחדש, התמודדות
http://itu.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=fc8a9ede-1b3c-48b0-9eb6-dfa0ef7e377f&lang=HEB	ד' – ו'	לילך היא ילדה דחויה בכיתה. אף ילד אינו מוכן לשתף אותה או לשחק אתה. הילדים מתעלמים ממנה, והיא מתאכזבת מהתנהגותם פעם אחר פעם. לאחר שאיש מילדי הכיתה אינו מגיע למסיבת יום ההולדת שלה, היא יוזמת משחק חברתי בכיתה שמלמד את שאר הילדים על תחושותיה. סרטון, סימולציה אמפתיה, קבלת השונה, התמודדות
http://itu-presentation.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=9a156759-7a61-4f21-a16c-2a0715f391dc&lang=HEB	ד' – ו'	מצגת בחינוך חברתי שמטרתה ללמד את התלמידים להתנהג בכבוד לאחרים, גם כאשר האחרים שונים מאתנו, ולמצוא את הטוב שיש בכל אדם. קבלת השונה, כבוד האדם
משרד החינוך, המינהל הפדגוגי, אגף א' לחינוך מיוחד http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Special/TichnunVeTochniyotLimudim/EichutHaiim/acherani.htm	א' – ו'	חינוך חברתי, ערכי וייצוג עצמי - אוגדן פעילויות האגף לחינוך מיוחד בנושא "האחר הוא אני" הכלה, שונות וסובלנות
בין הצלולים מטח והסתדרות המורים http://itu.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=53c16d04-5bbe-4d0e-9720-91fed21e7bcf&lang=HEB	ה' – ו'	פעילות באמצעות הסיפור "מבחן האומץ" שכתבה עדנה קרמר בנושא היחס לחדש, הדילמה: הלשנה או נאמנות וחברות. היחס לחדש, חברות
חינוך אזרחי וחיים משותפים מטח והסתדרות המורים http://www.educivic.items.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=68105455-b147-4810-94f9-3a269a6cbd57&lang=HEB	ד' – ו'	היום האחרון של פורים: מצגת אינטראקטיבית המזמינה את התלמידים למפגש חווייתי ורגשי עם נושא ההגירה בעקבות הרומן הגרפי של היוצרים יוסי וירדן ואסה. מטרת המצגת היא להעמיק את ההבנה ואת האמפתיה של התלמידים כלפי מי שמתמודדים עם אתגרי ההגירה והמעבר לסביבה חדשה. אמפתיה, היחס לחדש
מטח http://storage.cet.ac.il/PresentationBaribua/accept_final_WEB/story_html5.html	חינוך יסודי	זרה בתוכנו והברווזון המכוער: מצגת בנושא קבלת השונה ולפיתוח אמפתיה לזולת
בין הצלולים מטח והסתדרות המורים http://itu.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=fd85dc78-ec10-4cbf-a0d9-0ee8638fdde2&lang=HEB	ה' – ו'	האפליה הגזעית בכלל, ובעיקר האפליה של ילדים כלפי קבוצות שונות באוכלוסייה, כגון: עולים חדשים, ערבים ועובדים זרים. ההתמודדות עם האפליה הגזעית
"שעת סיפור" – ספרים מומלצים על ידי סופרים האגודה לזכויות האזרח אורלב, א'. סבתא סורגת. הוצאת מסדה, 1981	א' – ג'	סבתא סורגת - הסיפור מתאר גזענות ואפליה מהסוג המופנה כלפי מהגרים, באשר הם. גזענות, אפליה

https://www.acri.org.il/education/2016/03/20/שעת-סיפור-אומרים-לא-לגזענות		
סידון, א'. מעלה הקרחות. הוצאת עם עובד. 1980 https://www.acri.org.il/education/2016/03/20/שעת-סיפור-אומרים-לא-לגזענות	א' – ג'	מעלה הקרחות - מסר נגד גזענות והיחס אל האחר והשונה. הספר הומחז על ידי תיאטרון אורנה פורת. כמו כן יש גרסה מוקלטת של הספר היחס לשונה
משרד החינוך, המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים האחר הוא אני http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/ui/gizanut/yesodi/Gizanut.htm	ג' – ד'	אמירות גזעניות בכיתה שלנו? מערך השיעור כולל עיסוק במושג גזענות, ביטויי התנהגות גזענית והשלכותיה ופעילות יצירה חינוך נגד גזענות
	א' – ג'	התמודדות עם גזענות - מערך השיעור משלב צפייה בסרטון ודיון במצבים המופיעים בסרטון תוך שילוב מושגים ושיח סביב מחויבות לפעול ולהגיב למעשי גזענות חינוך נגד גזענות
	ד' – ו'	התמודדות עם גזענות - מערך השיעור משלב צפייה בסרטון ודיון במצבים המופיעים בסרטון תוך שילוב מושגים ושיח סביב מחויבות לפעול ולהגיב למעשי גזענות חינוך נגד גזענות
	ו'	כיצד מגדיר אותי שמי (מתוך יחידה 2 - אין כניסה לקבוצות אחרות - בתכנית "אל תלעגו לי") במהלך הפעילות יזהו התלמידים את הנטייה את הנטייה שלנו לתייג אנשים ולייחס להם תכונות ומאפיינים על פי נתונים בודדים בלבד או חיצוניים. התמודדות עם סטריאוטיפים
	ו'	מסתכלים על הקנקן (מתוך יחידה 2 - אין כניסה לקבוצות אחרות - בתכנית "אל תלעגו לי"): התלמידים יבינו את ההשפעה והמחירים שיש להכללות ולחשיבה סטריאוטיפית, ילמדו לזהות נטייה לסטראוטיפיות וכיצד למזער נזקים הנובעים ממנה. התמודדות עם סטריאוטיפים
מטח והסתדרות המורים http://www.educivic.items.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=68105455-b147-4810-94f9-3a269a6cbd57&lang=HEB	ד' – ו'	היום האחרון של פורים. מצגת אינטראקטיבית מבית מט"ח מבוססת על הרומן הגרפי "היום האחרון של פורים" מאת יוסי ואסה, המספר את סיפור הילדות שלו באתיופיה ובעיקר את סיפור עלייתו לארץ ישראל התמודדות
משרד החינוך המזכירות הפדגוגית, אגף חברה ורוח, הפיקוח על הוראת הספרות, חמ"ד http://meyda.education.gov.il/files/ui/zlket.pdf	ו'	הצלקת/יאנוש קורצ'אק מהלך שיעור בספרות על סיפורו של יאנוש קורצ'אק - "הצלקת". השיעור יעסוק בתופעת הגזענות המופנית כלפי ילד יהודי בכיתה בתקופת השואה בגרמניה, ובסיפורה של מורתו הפולנייה שבילדותה חוותה שגאה דומה. לימוד הסיפור יעלה תובנות בתחום הערכי.

הסדנא האגודה לזכויות האזרח ישראל http://www.acri.org.il/education/wp-content/uploads/2016/03/antiracism2016.pdf	ה' - ו'	חינוך נגד גזענות מערך שיעור המבוסס על הספר "הגזענות כפי שהסברתי לבתי" מאת טאהר בן ג'לון (הוצאת בבל, 1998) חינוך נגד גזענות, המשגה
מטח והסתדרות המורים http://itu-presentation.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=f88f547c-6c59-4415-b216-1d9b1167dccc&lang=HEB	ה' - ח'	מרתין לותר קינג - מצגת במודל של "שעת סיפור", שבאמצעותה ניתן להחיות בכיתה את סיפורו של המנהיג שלחם נגד גזענות ולמען שוויון לאפרו-אמריקאים בארה"ב בשנות ה-50 וה-60. חינוך נגד גזענות, המשגה
בין הצלולים, מטח והסתדרות המורים http://itu.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=6dbf116f-1c8a-4f26-9225-d5b46ba215ef&lang=HEB	ה' - ו'	עלה החום: סרט העוסק ביחסים בין יהודים לערבים. הוא מביע תחושות ומחשבות, הנובעות מן הסכסוך המתמשך בין העמים ונוגעות במישור האישי. דעות קדומות, סטריאוטיפים, שוויון וגזענות.
הסדנא האגודה לזכויות האזרח בישראל https://www.acri.org.il/education/wp-content/uploads/2013/02/all-because-of-the-green-star-elemantry-school.pdf	בית הספר היסודי	הכול בגלל כוכב ירוק: פעילות המבוססת על סיפור הסניצ'ים מאת ד"ר סוס. הסיפור מציג סיטואציה דמיונית של גזענות, אפליה ומתן זכויות יתר, ומעלה בהומור שאלות נוקבות בנושא. ניתן להקריא את הסיפור לתלמידים או להקרין את הסרטון המצויר המבוסס על הסיפור חינוך נגד אפליה, גזענות
www.acri.org.il/education/wp-content/uploads/2013/02/all-because-of-the-green-star-elemantry-school.pdf נקודה לבנה-על-המצח	ה' - ו'	נקודה לבנה על המצח: משחק תפקידים המאפשר לתלמידים לחוות את חווית/ה של זה/ו שסובל/ת מגזענות, וזה/ו שמתנהג/ת בצורה גזענית. כהכנה לפעילות ולצורך המחשת משחק התפקידים, ניתן לצפות בסרטון "עיניים חומות/עיניים כחולות – ג'יין אליוט", שמתאר ניסוי דומה. חינוך נגד גזענות
משרד החינוך המזכירות הפדגוגית המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים http://meyda.education.gov.il/files/ui/zlket.pdf	ג' - ד'	האם יש אמירות גזעניות בכיתה שלנו? חינוך נגד גזענות
http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Mate/YemeiLochEzrachim/YomGizanot/MarcheiSihor.htm	בית הספר היסודי	מהי גזענות? חינוך נגד גזענות, המשגה
http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Zchuyot/LomdimZchuyot/Hafalot/EtzlenuBechatzer.htm	בית הספר היסודי	חומרים בחינוך הערבי: אפס סובלנות לגזענות חינוך נגד גזענות, המשגה
ינסון, ט'. חורף קסום. תרגום משוודית: דנה כספי. הוצאת כתר.	א' - ג'	אצלנו בחצר: על גזענות כיום בחברה הישראלית - יום המאבק באנטישמיות ובגזענות חינוך נגד גזענות חורף קסום: הספר המעודד לחשיבה עצמאית ובלתי שגריתית ונגד דעות קדומות וגזענות. חינוך נגד דעה קדומה וגזענות

https://www.acri.org.il/education/2-016/03/20-שעת-סיפור-אומרים-לא-לגזנות		
	ה' – ח'	האם יש לנו דעות קדומות? דעה קדומה - המשגה
בין הצלולים מטח והסתדרות המורים http://itu.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=9833b382-331b-4711-9c85-8aa952c5a07b&lang=HEB	א' – ב'	הסיפור "ממלכת המרובעים" מזמן דיון בנושא החברתיים: קבלת האחר והיתרונות שיש לאחר, שאיננו מכירים עד שנכיר את האחר. קבלת האחר
גולדברג, ל'. דירה להשכיר. ספריית פועלים. 1959. בין הצלולים מטח והסתדרות המורים http://itu.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=c7a8b1cb-cae4-4e17-aede-877616c2502f&lang=HEB	ב' – ג'	מערך שיעור לספר דירה להשכיר: פחד מהשונה, הדחייה של הלא-ידוע והדבקות בהרגלים מוכרים, וקבלת האחר והשונה קבלת האחר
חינוך אזרחי וחיים משותפים מטח והסתדרות המורים http://www.educivic.items.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=51bfaffd-7193-4bb4-8a61-6cdf869f49ae&lang=HEB	ו' – י'	זה השם שלי: מצגת אינטראקטיבית העוסקת בדרך חווייתית בקשר שבין השם שלנו והזהות האישית והקבוצתית שלנו. המצגת מעוררת חשיבה ודיון לגבי הכללות, סטריאוטיפים ודעות קדומות. חינוך נגד סטריאוטיפים ודעות קדומות שליליים
האחר הוא אני מפגשים בחברה הישראלית מטח https://school.kotar.cet.ac.il/KotarApp/Index/Book.aspx?nBookID=99372418	כישורי חיים ו'	כיצד מגדיר אותי שמי (מתוך יחידה 2 - אין כניסה לקבוצות אחרות - בתכנית "אל תלעגו לי") במהלך הפעילות יזהו התלמידים את הנטייה שלנו לתייג אנשים ולייחס להם תכונות ומאפיינים על פי נתונים בודדים בלבד או חיצוניים. חינוך נגד סטריאוטיפים ודעות קדומות שליליים
משרד החינוך המינהל הפדגוגי אגף לחינוך מיוחד http://meyda.education.gov.il/files/ui/shavim.pdf	מולדת חברה ואזרחות א' – ו'	העצמת תלמיד עם צרכים מיוחדים כתורם מעורב ושותף פעיל קבלת השונה - פעילות חווייתית בעזרת מצגת שמטרתה להגביר את המודעות לתופעת הדעות הקדומות הנובעות מהבדלי מגזר, צבע עור, יכולת שכלית וגופנית וכדומה. הפעילות מעודדת את התלמידים להתייחס להבדלים בדרך לא שיפוטית ולגלות סובלנות כלפי האחר והשונה חינוך לקבלת השונה וסובלנות ונגד סטריאוטיפים ודעות קדומות שליליים
בין הצלולים מטח והסתדרות המורים http://itu.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=67f9fc3a-2a30-4eb1-b3e0-d7a7ca2f32c1&lang=HEB	ד'-ו'	אלוף הכדור סל אילאי, ילד לקוי למידה המתקשה לבצע את המטלות בכיתה. עילאי אומנם מתקשה בלימודים וחווה תסכולים, אך הוא מצטיין בכדורסל.....סרטון קבלת השונה
פרזנטציה בריבוע מטח והסתדרות המורים http://itu-presentation.cet.ac.il/ShowItem.aspx	ד'-ה'	הגברת המודעות להבדלי מגדר, צבע עור, יכולת שכלית וגופנית וכדומה. עידוד התלמידים להתייחס להבדלים בין אנשים בדרך לא-שיפוטית, לכבד את

x?ItemID=600b622c-0726-4bbb-a3ba-49ccc5616665&lang=HEB		המגוון האנושי ולהרגיש מיוחדים בזכות מה שהם. מצגת קבלת השונה, כבוד האדם
בין הצלולים מטח והסתדרות המורים http://itu.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=25fbee1b-8ce0-4c0b-a907-f0c170eadc48&lang=HEB	ב'ו'	למאור יש הפרעות קשב וריכוז, והוא מתקשה בלימודים. במקום ללמוד הוא מצייר. משפחתו והמורים מפרשים זאת כעצלות. סרטון חינוך לקבלת השונה ונגד דעה קדומה
http://itu.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=cc43c602-3b3d-406f-a284-5651f7f95fbf&lang=HEB	ב'	פעילות בנושא יחודו של יוצר: אורית רז- אני לא מה שאתם חושבים העוסקת בקבלת השונה, העלאת המודעות לקשייהם של תלמידים לקויי למידה ומתן יחס שוויוני, מקבל ומכבד. אמפתיה, קבלת השונה, כבוד האדם, שוויון
http://itu.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=37d89cd7-4e30-4989-ab29-0f669309a286&lang=HEB	ב'ט'	מילים כואבות כסכין: משה, תלמיד ממוצא אתיופי, מתקבל כשווה בכיתתו. יש לו חברים רבים, והוא אף נבחר על ידם לפרלמנט בית הספר. יונית, גם היא חברת פרלמנט בית הספר, מסרבת להתייחס אליו בכבוד בגלל צבע עורו. משה מתעקש להוכיח לה שהיא טועה. סרטון התמודדות עם גזענות ודעה קדומה
http://itu.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=c1123493-da40-4eff-af46-be38d41978e4&lang=HEB	ו' – ח'	זרה בתוכנו: אורה היא תלמידה בחטיבת הביניים, עולה מאתיופיה, יתומה מאם ומטפלת באביה החולה ובאחיה הקטן. הבנות בכיתה מנדות אותה ומעליבות אותה על צבע עורה, על ניקיונה ועל לבושה. בתחרות ריצה בבית-הספר אורה מנצחת, ובכספי הפרס היא קונה לאחיה הקטן את נעלי ההתעמלות שחלם עליהם. סרטון התמודדות עם גזענות ודעה קדומה
אלהאם דווירי תאברי, הזר בתוך מוכר החבצלות והוורדים. שפה ערבית https://www.acri.org.il/education/2016/03/20/שעת-סיפור-אומרים-לא-לגזענות	א' – ג'	סיפור הזר (الغريب) - הסיפור ממחיש כיצד הצטברות של שמועות יכולה להגיע עד לכדי גזענות ממאירה. חינוך נגד גזענות
משרד החינוך מגדר ושוויון בין המינים http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Shivion/migdarbeluhshana/International.htm	בית הספר היסודי – חטיבת הביניים	סטריאוטיפים מגדריים: "בנות בוורוד בנים בכחול" - דיון ביקורתי בהבניות חברתיות, נטיות מולדות ובחירה חינוך לשוויון
	בית הספר היסודי	בנים ובנות על מגרש המשחקים חינוך לשוויון
		"תעשי רק מה שאת אוהבת" - לימודים, השכלה ודפוסי מקצוע של ילדות (וילדים) חינוך לשוויון

		ילדות בכובעים אימהות וילדות בציוריה של מארי קאסאט חינוך לשוויון
משרד החינוך מינהל חברה ונוער פורטל תלמידים http://edu.gov.il/special/students/Pages/activity.aspx	בית הספר היסודי	חדר מורים: אני והאחר - סטריאוטיפים בחברה הישראלית: מטרות הפעילות ללמוד להבחין בין עמדות לעובדות, להכיר בכך שבני האדם מחזיקים בדעות קדומות ביחס לקבוצות חברתיות שונות, לעמוד על הצורך שלנו בסטריאוטיפים, להבין את הבעייתיות בסטריאוטיפים ודעות קדומות ולבחון כיצד להפחית בתפיסות סטריאוטיפיות ודעות קדומות כלפי קבוצות שונות בחברה. חינוך נגד דעה קדומה וסטריאוטיפים
קור, פ'. כספיון הדג הקטן. הוצאת דביר. 2011.	גן – ב'	כספיון הדג הקטן מתאר ניסיון של דג קטן להכיר את העולם הגדול ולהתחבר ל"אחר ולשונה". קבלת השונה
לינדגרן, א'. ילדי העולם (נוסח עברי): לאה גולדברג). מהדורה חדשה הוצאת ספריית פועלים. 2015.	ב' – ג'	אוסף הסיפורים יוצר מפגש מרגש בין ילדים מרחבי העולם. כל סיפור מפגיש את הקורא עם ילד וחוויותיו בסביבתו הטבעית (תאילנד, אתיופיה, הולנד, יפן ועוד). חינוך לרב תרבותיות
משרד החינוך המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Mate/YemeiLochEzrachim/YomGizano/MarcheiSihor.htm	ג' – ד'	הכרת האחר - מכנה משותף לצד ייחודיות בחברה הרב-תרבותית במדינת ישראל חינוך לרב תרבותיות
המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים http://cms.education.gov.il/educationcms/units/mazkirut_pedagogit/mate/vozmotyichudiot/arvutachrayut.htm	ד' – ו'	משחק הכרות – מציאת הדומה והשונה חינוך לרב תרבותיות, שונות ודמיון
בין הצלצולים http://itu.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=b6c24595-7004-4e56-8e52-b3863ba95ef8&lang=HEB	גן – ב'	פעילות נלוות לספר "אבא חום" שכתבה נעמי שמאל. סיפור על שייכות, על געגועים ועל ערגה אל הבית האמתי - ישראל, על השורשים בארץ אחרת, על המסע ברגל בדרך לארץ-ישראל ועל העץ העבות - עץ המשפחה - ששורשיו באתיופיה וענפיו הצעירים בארץ. חינוך לרב תרבותיות
מכון מרחבים http://www.machon-merchavim.org.il/%D7%97%D7%95%D7%9E%D7%A8%D7%99-%D7%9C%D7%9E%D7%99%D7%93%D7%94	בית הספר היסודי	*'גוונים של שייכות' – תכנית חינוכית למורים בבתי ספר בהם לומדים תלמידות ותלמידים יוצאי אתיופיה (מתאים גם לכיתה ז') *'בואו נפגש' – תכנית מפגשים לתלמידים יהודים וערביים – בעברית ובערבית (מתאים גם לכיתה ז') חינוך לרב תרבותיות
		קבלת השונה

פרזנטציה בריבוע מטח והסתדרות המורים http://itu-presentation.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=1e071170-5bde-4af6-aed1-1abdfd052a0b&lang=HEB	ו' – ט'	מערך שיעור מתוקשב באזרחות שעוסק בשפה הערבית ובדמיון בינה לבין השפה העברית. מטרת המצגת לעודד את התלמידים ללמוד את השפה הערבית חינוך לחיים משותפים
גלים מבית סנונית /http://news.galim.org.il	חינוך יסודי	חדשות לילדים – חדשות בגובה העיניים בנושאים חברה וכלכלה, תרבות ופנאי, ספורט, מדע ומחשבים, מדינה ופוליטיקה, איכות הסביבה ומהנעשה בעולם. באתר מוצג מידע גם על קבוצות אתניות בחברה בישראל (כגון: הדרוזים בישראל, רמדאן, יום האישה הבינלאומי, יום השפה הערבית, נכים ובישראל, זכויות אדם ועוד ועוד). החומרים כוללים סקירות קצרות, מושגים, חידונים ומשחקים, סרטונים ותמונות חינוך לחיים משותפים ורב תרבותיות
משרד החינוך המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Mate/YemeiLochEzrachim/YomZchuyotHadam/human_rights_2015.htm	א' – ד' ד' – ו'	מערכי שיעור ליום זכויות האדם לבתי הספר היסודיים – נושא חופש הביטוי: רקע למורה ומערך פעילויות – כרזה ודין * חופש הביטוי - כרזה ודין (א-ד) * חופש הביטוי, כרזה ודין - גבולות חופש הביטוי (ד-ו): זכויות אדם, חינוך לדמוקרטיה
משרד החינוך המינהל הפדגוגי אגף יישומי חוק ומדיניות הפיקוח על יישום חוק זכויות התלמיד/ה http://meyda.education.gov.il/files/Mazkirut_Pedagogit/Mate/Rights2015_ZchuyotHatalmid.pdf	יש להתאים לאוכלוסיית התלמידים	הזכות להישמע ולחופש הביטוי מקבץ חומרים ליום זכויות האדם הפיקוח על יישום חוק זכויות התלמיד/ה זכויות אדם, חינוך לדמוקרטיה
https://www.youtube.com/watch?v=b4MOK9Rn9sc	גן – ב'	אצלנו בחצר, מילים ולחן נעמי שמר - מסר של ראיית רב תרבותיות כברכה חינוך לרב תרבותיות
בין הצלולים מטח והסתדרות המורים http://itu.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=62372d69-1b38-4d09-acda-dfc8eb95ae&lang=HEB		פעילות לגיל הרך העוסקת ביוצרת נעמי שמר וביצירה "אורחים לקיץ". הפעילות עוסקת בהעלאת יכולת הקבלה וההכלה של הילדים את השונה והאחר מהם מבחינה תרבותית. חינוך לרב תרבותיות
משרד החינוך, מטח והשגרירות האמריקאית http://www.school.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=97148991#1.3944.8.fitwidth	ג' – ו'	אל תלעגו לי יוצרים סביבה בטוחה ומכבדת בבית הספר: מערכי שיעורי בעברית ובערבית למניעת הצקה ואלימות בבתי הספר היסודיים חינוך למניעת אלימות
http://www.school.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=99372418	חינוך יסודי	יוצרים סביבה בטוחה ומכבדת: מערכי שיעורי בעברית ובערבית לקידום חיים משותפים המבוססים על שוויון ועל כבוד הדדי. חינוך לחיים משותפים, כבוד האדם
משרד החינוך, האחר הוא אני http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/ui/gizanut/yesodi/YomSovlanut.htm	מולדת חברה ואזרחות א' – ו'	רב גוניות של החברה הישראלית מבחינת מקומות המוצא של אוכלוסייתה, בשאיפה לחנך את התלמידים להבנת החיים יחד מתוך כבוד הדדי וסובלנות.

		חינוך לחיים משותפים, כבוד האדם, סובלנות
משרד החינוך המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים http://cms.education.gov.il/EducationCMS/UNITs/mazkirut_pedagogit/mate	חינוך יסודי	הכרת השונות התרבותית בחברה בישראל, כיבודה והוקרתה: מערכי שיעור ליום השונות התרבותית רב תרבותיות
בין הצלולים מטח והסתדרות המורים http://itu.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=9763dd4a-193d-4211-bcc4-b8fc2dca7d1b&lang=HEB	ד' – ו'	בפעילות העוסקת בגישה הרב-תרבותית: התייחסות חיובית אל ריבוי התרבויות בחברה, אשר ניתן ללמוד ממנו ולהתעשר ממנו. נעסוק בקבלת השונה והאחר ובכיבוד תרבויות שונות משלנו. רב תרבותיות
מכון מרחבים http://www.machon-merchavim.org.il/%D7%97%D7%95%D7%9E%D7%A8%D7%99-%D7%9C%D7%9E%D7%99%D7%93%D7%94	בית הספר היסודי	*'בואו נדבר' תכנית ללימוד ערבית מדוברת לקידום אזרחות משותפת בבתי ספר יסודיים יהודים *בואו נדבר תכנית מעבר לכיתה ז' *מרחבים של אזרחות משותפת' - מערכי שיעור למורה בבית הספר היסודי - עברית *מרחבים של אזרחות משותפת' - מערכי שיעור למורה בבית הספר היסודי - עברית חינוך לחיים משותפים
פרזנטציה בריבוע מטח והסתדרות המורים http://itu-presentation.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=9c3af4be-ba22-48a9-ae0e-a8775ea63390&lang=HEB	ו' – ט'	מערך שיעור באזרחות העוסק בחברה הישראלית - איך אפשר לחיות יחד בשיתוף, בהתחשבות ובכבוד הדדי בחברה מגוונת ופולורליסטית? חינוך לחיים משותפים
http://itu-presentation.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=e0216a69-99b8-4404-a499-60df5c9f136f&lang=HEB	ה' – ט'	מצגת בנושא חיים משותפים, המעודדת את התלמידים לפעול בדרכים שונות לקידום הנושא חינוך לחיים משותפים
המטה לחינוך אזרחי ולחיים משותפים http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/ui/gizanut/yesodi/	א' – ג'	מהי סובלנות ומה היא דורשת ממני? - מערך ליום הסובלנות - סובלנות היא ערך בסיסי לקיומה של חברה דמוקרטית. חינוך לדמוקרטיה, סובלנות
	א' – ג'	שתי פעילויות בנושא סובלנות. האחת- פעילות המתבסס על- הספר "דירה להשכיר" מאת לאה גולדברג והשנייה- פעילות המתבססת על ארבעת המינים- למורה שירצה להרחיב הפעילות בהתבסס על המקורות היהודיים. חינוך לסובלנות
	א' – ג'	מהי סובלנות ומהי היא דורשת ממני? - מערך שיעור בשפה הערבית ماذا يعني بالتسامح وماذا يتطلب منا؟ مخطط ليوم التسامح لتلاميذ الصفوف الأولى حتى الثالثة הבנת מושג הסובלנות ומה הוא דורש ממני. חשיבה על דרכים לעידוד התנהגות סובלנית בחברה. חינוך לסובלנות
	א' – ג'	שיחה מונחית תוך הפעלת התלמידים. חינוך לסובלנות

%D7%A1%D7%95%D7%A4%D7%99.pdf		
מעריך-יום-זכויות-האדם-תשע"ד-סופי		
משרד החינוך המינהל הפדגוגי אגף א' לחינוך יסודי http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Yesodi/Hevra/MafteachHalev/Kislev.htm	מפתח הלב א' – ו'	הצעות לפעילות חינוכית לאורך הרצף החינוכי בבית הספר היסודי בנושא שונות ושוויון זכויות אדם: שוויון
בין הצלולים מטח והסתדרות המורים http://itu.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=24e3c504-6fda-4985-8d04-ffe53f854e64&lang=HEB	גן – ו'	הגיע ילד חדש לכיתה והילדים לא מקבלים אותו? יש תלמידה בכיתה שבשל מוצאה התלמידים האחרים צוחקים עליה? יש ילד עם משקפיים הסובל מהצקות בשל כך? קבלת החדש, השונה
https://www.youtube.com/watch?v=Gr2oLbhG_CY	גן – ב'	חברים בכל מיני צבעים – חברים בכל מיני צבעים מילים: חנה גולדברג, לחן: יוני רועה, ביצוע: שרית חדד שיר אנטי גזעני על קבלת האחר. מסר של ראיית השונות כברכה והמכנים המשותפים בין ילדים שונים חינוך נגד גזענות
בין הצלולים מטח והסתדרות המורים http://itu.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=12428d9e-de67-40f3-83ac-464dd7966acd&lang=HEB	ה'	פעילות העוסקת בנושא "יחודו של יוצר"-נורית זרחי בסיפור "ילדת חוץ" קבלת החדש, השונה, התמודדות
משרד החינוך, המינהל הפדגוגי, שפ"י http://meyda.education.gov.il/files/ui/hamishpahasheli1.pdf	כישורי חיים א'	הכרת משפחות שונות (מפגש 21 בתכנית כישורי חיים): מפגש זה מכוון לפתוח בפני התלמידים אפשרות לקיומן של דפוסים שונים של משפחות ובמקביל, לחזק אצל ילדים שחיים בקרב משפחות לא שגרתיות תחושה שהם חלק מהמכלול המוכר. התמודדות עם שונות
משרד החינוך, המינהל הפדגוגי, שפ"י http://meyda.education.gov.il/files/ui/resource_168457961.pdf	כישורי חיים ד' – ו'	מ"ד שמ"ש (מתוך: "ברוכים השווים") הצגת התפיסה: מד – שמ"ש = מגוון, דמיון, שונות, מקום, שוויון שונות ושוויון
	כישורי חיים ד' – ו'	אסוציאציות (מתוך: "ברוכים השווים") פעילות חווייתית וקלה הממחישה את עושר הדעות, עושר הפרשנויות ומגוון סגנונות החשיבה בכיתה. שונות ושוויון
	כישורי חיים ג' – ו'	ame same but different (מתוך: "ברוכים השווים"): פעילות חווייתית המזמנת תנועה חופשית בכיתה ועוזרת לתלמידים לפגוש זה את זה לשיחה ולהתמקם בין חבריהם לכיתה הן בדמיון והן בשוני. שונות ושוויון
	כישורי חיים ג' – ו'	"הרוח נושבת" (מתוך: "ברוכים השווים"): משחק החברה הוותיק והאהוב, מתאים לכל גיל. מאפשר למצוא נקודות דמיון וחיבור בין חברי הכיתה. שונות ושוויון
	כישורי חיים ב' – ו'	"אריאל החרש" (מתוך: "ברוכים השווים"): התמודדות עם חוויית שונות וזרות. שונות ושוויון

כישורי חיים ד' – ו' חינוך חברתי חינוך ערכי ייצוג עצמי א' – ו'	עשרה ציירים (מתוך: "ברוכים השווים") פעילות יצירה ושיח שמעוררת את מודעות התלמידים למגוון העמדות והתפיסות שיש בתוך הכיתה, ומאפשרת להם לבחון את השוני בעמדות כמגוון שמעשיר את הכיתה ותורם לה שונות ושוויון מצגת ובה מאגר פעילויות להעצמת התלמיד עם הצרכים המיוחדים כתורם מעורב ושותף פעיל בקבוצת השווים. הפעילויות מיועדות ללקויות שונות אך ניתן להשתמש בהן ללקויות אחרות, תוך התאמה ושיקול דעת. נושאי הפעילויות: בירור ערכים ועמדות, בניית תכניות התערבות, התנסות ושיתוף בתחושות ובקשיים של תלמידים עם לקויות שונות, הנגשה ונגישות, מעורבות חברתית, ייצוג עצמי, יצירת קשר חברתי. שונות ושוויון	בין הצלולים מטח והסתדרות המורים http://itu.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=b50d223e-a30c-4596-913b-ee637d9b96db&lang=HEB
ב' – ו'	מי שומע את מה שבלב: מטרת הפעילות היא לעסוק בערכים של כבוד לשונה, שוויון, סובלנות ופתיחות. שונות ושוויון	פעילות העוסקת בנושא "יחודו של יוצר"-אפרים סידון. בספר הקרב הראשון בנחל קשישון העוסק בנושא היחס לשונה שונות ושוויון
ב' – ג'	לאה גולדברג "דירה להשכיר" בנושא קבלת האחר והשונה. שונות ושוויון	http://itu.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=1b57f8b6-f98c-451b-ae08-138cc0f861c6&lang=HEB
ב' – ג'	מבחר פעילויות בנושא "האחר הוא אני": מערכי שיעור הכוללים דפי עבודה, שיעורים מתוקשבים בכיתות מחשב, פעילויות מלוות סרטונים, מצגות, משחקים וגם חומרי עשרה למורים: מאמרים ומידע. שונות ושוויון	http://itu.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=c7a8b1cb-cae4-4e17-aede-877616c2502f&lang=HEB
ב' – ג'	הסרט עוסק בנושא קבלת השונה והאחר באמצעות: צפייה בשני קטעים העוסקים, בדרך ישירה ועקיפה, בסיפור "הברוואן המכוער" מאת הסופר הנס כריסטיאן אנדרסן. שונות ושוויון	http://itu.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=f6fda481-9320-45b6-a7f1-7cf221662505&lang=HEB
חטיבה צעירה או גן חובה – ו'	הוראת מתמטיקה כהזדמנות לחינוך לערך השוויון בין המינים שוויון מגדרי	https://www.acri.org.il/education/wp-content/uploads/2015/05/XY.pdf
גן – א'	שעורים לגיל הצעיר בנושא שוויון הזדמנויות בין המינים שוויון מגדרי	משרד החינוך, שוויון מגדרי http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Shivion/homrailemida/ShivionHizdamnuot.htm

ימים מיוחדים בלוח השנה בנושא זכויות אדם – חומרים לאנשי חינוך

תאריך	נושא	חומרים
27/1	יום הזיכרון הבינלאומי לשואה: יום זה נקבע על-ידי העצרת הכללית של האו"ם – ארגון האומות המאוחדות. בהחלטה נקבע כי "השואה, שבה הוכחד שלישי מהעם היהודי, תהווה לעולמים אזהרה לכל עמי העולם מפני הסכנה של שנאת חינום, גזענות ודעות קדומות". התאריך 27 בינואר נבחר משום שביום זה בשנת 1945 נכנס הצבא האדום לאשוויץ, המחנה המסמל יותר מכול את הניסיון להשמדה טוטלית של העם היהודי. במדינת ישראל מציינים את יום הזיכרון לשואה ולגבורה בכ"ז בניסן, ולכן החליט משרד החינוך להקדיש את יום 27 בינואר לעיון ולהעמקה בהיבטים האוניברסליים של השואה, בנושא הגזענות ובאנטישמיות – שאפשר ללמוד עליהם מן העיסוק בשואת העם היהודי.	אתר יד ושם http://www.yadvashem.org/yv/he/education/educational_materials/january_27_2012.asp משרד החינוך: המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Mate/YemeiLochEzrachim/YomShoaBeinLeumei/ShoalInt2016.htm לקסיקון הכנסת http://main.knesset.gov.il/About/Lexicon/Pages/intl_woman_day.aspx
8/3	יום האישה הבינלאומי: ביום זה מציינים את המאבק למען שוויון זכויות לנשים ואת מאבקן של נשים לצדק, לשלום ולקדמה, ויום זה מוקדש לבחינת השתלבותן של נשים בכלכלה, בפוליטיקה ובחברה ולציון הישגיהן בתחומים אלה.	משרד החינוך: מגדר ושוויון בין המינים http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Shivion/migdarbeluhshana/yomBinLeomi.htm עמותת מכנה משותף https://www.common-ground.org.il/%D7%90%D7%95%D7%93%D7%95%D7%AA לקסיקון הכנסת

http://main.knesset.gov.il/About/Lexicon/Pages/intl_woman_day.aspx			
משרד החינוך http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Mate/YemeiLochEzrachim/YomGizanout/gizanut_2016.htm מינהל חברה ונוער, אגף תכנים, תכניות, הכשרה והשתלמויות http://noar.education.gov.il האגודה לזכויות האזרח בישראל – הסדנא http://www.acri.org.il/education/2013/02/27/erka_padagogit_gizanut	היום הבינלאומי לביטול האפליה הגזעית ולמאבק בגזענות: יום זה הוכרז בשנת 1966 בעקבות טבח ילדים – תלמידי בית-ספר, שהפגינו נגד חוקי האפרטהייד – בידי המשטר הגזעני של דרום אפריקה. מיליוני אנשים ונשים סובלים עדיין, ואף מתים, בגלל צבעם, מוצאם האתני, דתם, או מעמדם החברתי. מדינת ישראל חתמה בשנת 1966 על האמנה הבינלאומית בדבר ביעור כל הצורות של אפליה גזעית.	21/3	אפליה, גזענות
משרד החינוך: שפי"נט http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Shefi/Hitpatchut/homofobya	היום הבינלאומי נגד הומופוביה	15/5	הומופוביה
המטה לחינוך אזרחי ולחיים משותפים http://cms.education.gov.il/EducationCMS/UNITS/mazkirut_pedagogit/mate	יום השונות התרבותית: היום נועד לזמן עיסוק בהעמקת המודעות לחשיבות מתן יחס של כבוד, שוויון והערכה לכל התרבויות בחברה במטרה למנוע תופעות של אלימות, גזענות, דעות קדומות ואפליה.	21/5	שונות תרבותית, שוויון, גזענות, אלימות, דעה קדומה, אפליה
http://edu.gov.il/owlHeb/CHativa/YozmutHinochytVRefurmot/programs/Pages/Unity_Day.aspx	יום האחדות : מהלך חינוכי שנועד לטפח את האחדות, חיזוק הסולידריות וקבלת האחר והשונה בחברה הישראלית ומתוך מטרה ליצור עתיד ישראלי משותף.	1/6	אחדות, חיים משותפים
אמנסטי http://www.amnesty.org.il/wp-content/uploads/2015/10/%D7%97%D7	יום הפליט הבינלאומי: מציין את מועד כינוסה של הועידה הבינלאומית בה	20/6	זכויות,

כבוד האדם, פליט		נוסחה האמנה הבינלאומית בדבר מעמדם של פליטים להבטחת זכויות האדם שלהם.	%95%D7%91%D7%A8%D7%AA-%D7%A9%D7%99%D7%A2%D7%95%D7%A8%D7%99%D7%9D-%D7%95%D7%A8%D7%A7%D7%A2.pdf
זכויות, שוויון	11/10	יום הילדה: מטרת היום היא לקדם זכויות ושוויון הזדמנויות של ילדות בעולם מתחת לגיל 18, להדגיש את החשיבות של הנושא ולתת מקום לדיון ולטיפול בנושאים שונים הקשורים לחייהן.	משרד החינוך http://www.sisma.org.il/news/Pages/19-10-14a.aspx
סובלנות, שוויון	16/11	יום הסובלנות הבינלאומי מכוון במערכת החינוך להגברת המודעות לערכי סובלנות, שוויון וקבלת האחר ולעידוד התלמידים לקדם בסביבתם ערכים של אהבת האדם.	משרד החינוך: המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Mate/Ye meiLochEzrachim/sovlanut/suvlanut_2014.htm
זכויות הילד	20/11	יום הילד הבינלאומי: מטרתו הגברת המודעות לשלומם, לרווחתם ולבריאותם של ילדים ולעידוד האחווה וההבנה בין ילדים. את האמנה, המעגנת את זכויות הילד במסמך בעל תוקף משפטי בין-לאומי מחייב, חיברה וגיבשה במשך עשור ועדת האו"ם לזכויות הילד, וחתמו עליה רוב מדינות העולם. ישראל אישרה את האמנה ב-4 באוגוסט 1991, והיא נכנסה לתוקף במדינה ב-2 בספטמבר 1991.	משרד החינוך http://edu.gov.il/owlHeb/Yesodi/RegulationsAndAdministrations/pupils-rights/Pages/children-rights-day.aspx מט"ח http://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=7667 לקסיקון הכנסת http://main.knesset.gov.il/About/Lexicon/Pages/intl_woman_day.aspx
אלימות, שוויון מגדרי, זכויות	25/11	היום הבינלאומי למאבק באלימות נגד נשים: שלושה היבטים בפועל של נשים נבחרו לעמוד במרכז יום זה: זיכרון הנשים שפעלו בעבר ופועלות בהווה למען השגת שוויון זכויות, תרומת הנשים למען שלום עולמי והישגיהן של נשים.	הסתדרות המורים ומט"ח: בין הצלולים http://itu.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=d0b83a39-0935-42dc-85f8-4f0c0819d783&lang=HEB משרד החינוך: מגדר ושוויון בין המינים http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Shivion/migdarbeluhshana/AI

imutNegedNashim/AmutotNeevakot.htm			
משרד המשפטים והמשרד לשוויון חברתי https://www.facebook.com/justice.gov.il/photos il/photos ביום-41217-היום הבינלאומי- לביטול-העבדות-יעניק-נשיא-המדינה-עיסור- ממלכת-למי- שתרמו/1451937504860395 ממשל זמין לילדים חדר חדשות http://kids.gov.il/kidsnews/pages/6730	יום ביטול העבדות: ב-2 בדצמבר 1949 אישרה העצרת הכללית של האו"ם את האמנה לביטול הסחר בבני אדם וניצול זנותם של אחרים. מאז שנת 1986 מציינים ביום זה את היום הבינלאומי לביטול העבדות. בשנת 2004 עצרת האו"ם הכריזה על שנה בינלאומית לציון המאבק בעבדות והביטול שלה. למרות שהעבדות לא חוקית, היא עדיין קיימת בקרב אוכלוסיות שונות, בעיקר במדינות העולם השלישי.	2/12	זכויות, כבוד האדם וחירותו, עבדות
נציבות שוויון זכויות לאנשים מוגבלות משרד המשפטים http://www.justice.gov.il/Units/NetzivutShivyon/Operations/hadrachavhasbara/Events/Pages/default.aspx משרד החינוך http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Moe/PortalHagim/MitgalgaliM/Mugbalut.htm מט"ח מגנים על זכויות האדם http://www.humanrights.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=b4fa63af-205b-4ea0-863d-e7a865d67e21&lang=HEB	היום האנשים בעלי המוגבלויות: ב-1992 הכריז האו"ם על ה-3 בדצמבר כעל יום עולמי לעידוד, טיפוח וקידום זכויותיהם של נכים ומוגבלים בכל רחבי העולם, ללא הבדל דת, לאום, גזע ומין.	3/12	שוויון, זכויות, נכים ומוגבלים
משרד החינוך המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים הזכות לשוויון http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/MazkirutPedagogit/Mate/YemeiLochEzrachim/YomZchuyotHadam/YomZcuyot.htm תמיד אזרחות https://citizenship.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=0361c5bf-3434-4476-bee3-07ab50e4a526&lang=HEB הזכות לדיור	יום זכויות האדם הבינלאומי: ההכרזה האוניברסלית על זכויות האדם נחתמה באסיפה הכללית של האומות המאוחדות בתאריך 10 בדצמבר 1948. ביום זה מציינים את הזכויות הטבעיות שיש לכל אדם ואדם מלידתו ועד מותו ובהן הזכות לחיים, לביטחון, לחירות ולשוויון.	10/12	זכויות אדם, שוויון, חירות, חיים, ביטחון

http://cms.education.gov.il/educationcms/units/mazkirut_pedagogit/mate/ye-meilochezrachim/yomzchuyothadam/rights2016.htm האגודה לזכויות האזרח בישראל: הסדנא http://www.acri.org.il/education/2013/12/15/humanrights_internationalday_activity			
ויקיפדיה https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%99%D7%95%D7%9D_%D7%94%D7%9E%D7%94%D7%92%D7%A8_%D7%94%D7%91%D7%99%D7%A0%D7%9C%D7%90%D7%95%D7%9E%D7%99	יום המהגר הבינלאומי (מהגרי עבודה): הוא יום ציון בינלאומי המבקש להגביר את המודעות להגירה. יום המהגר הבינלאומי נקבע ב-18 בדצמבר, על ידי העצרת הכללית של האומות המאוחדות בארבעה בדצמבר 2000. ב-18 בדצמבר 1990, העצרת הכללית אימצה את האמנה הבינלאומית בדבר הגנה על זכויות של מהגרי עבודה ובני משפחותיהם .	20/12	זכויות, מהגר עבודה

מיפוי תחומי דעת ביסודי לקידום ערכי סובלנות, כבוד האדם, זכויות אדם, מעורבות וסולידריות, זהות ישראלית ומורשת בהקשר של 70 שנה/המזכירות הפדוגית והמטה לחנוך אזרחי

<u>תחום הדעת</u>	<u>שכבת גיל</u>	<u>תכנים/נושאים רלוונטיים</u>	<u>ערכים</u>
מולדת חברה ואזרחות	ב	<u>אנחנו אזרחים במדינת ישראל</u> - היבטים הקשורים לכבוד האדם ולזכויותיו ובהיבטים הקשורים לאזרחים ולזכויותיהם במדינת ישראל; <u>משפחות ויישובים בראי תולדות א"י</u> - יהודים, ערבים ודרוזים - מפגש עם הסיפור הייחודי של המשפחות והישובים אליהם היא משתייכת לצד סוגיות הקשורות לקבוצות האחרות	כבוד האדם מחויבות אזרחית (התנסות בבחירת ועדות כיתתיות ובית ספריות) ערכי מורשת- הכרות, קבלה ושימור ערכי מגוון תרבויות והמורשת הדתית-תרבותית צדק חברתי- ביסוס חברה שוויונית

וסולידרית תוך כדי קבלת השונות			
כבוד- הכרות עם דרכים לביסוס חברה המכבדת את כל בני האדם ורואה אותם כשווים בפני החוק; מחויבות אזרחית- הבנת משמעות היותנו אזרחים במדינת ישראל תוך כדי הכרות עם מוסדות ציבוריים ובחינת חובות וזכויות ערכי מורשת- הכרות, קבלה ושימור ערכי מגוון תרבויות והמורשת הדתית והחברתית	<u>אנחנו אזרחים במדינת ישראל</u>- אני וזולתי, מיהם האזרחים והתושבים במדינת ישראל, כיצד אפשר להתמודד עם בעיות וסוגיות שנגזרות ממחלוקות בין אוכלוסיות שונות? איך ראוי להתנהג כחברים בחברה וכאזרחים במדינת ישראל?	ג	
כנ"ל וכן: צדק חברתי- ביסוס חברה שיוונית וסולידרית תוך כדי קבלת השונות ביישוב ובמדינה	<u>אנחנו אזרחים במדינת ישראל</u>- כנ"ל ;	ד	
	<u>מגילת אסתר</u>- שנאת הזר והשונה במידה וניתן לחבר למשהו כללי ולא לעם ישראל בלבד	ו	תנ"ך
כבוד- שיח של כבוד הדדי אמפטיה ומעורבות- רגישות כל פי הזולת באמצעות שיח ספרותי	<u>להאזין ולדבר בהקשרים שונים חברתיים ולימודיים</u>	א	עברית
	<u>הכרה והוקרה של ספרות , תרבות ושפה- הכרה והוקרה של ספרות (ילדים)</u> הכתובה באנגלית	ד,ה, ו	אנגלית
רב תרבותיות- נתינת ביטוי למגוון ערכי מורשת ותרבות	<u>העולם שסביבנו- מסורת ומורשת; חגים ומועדים</u>	א	אמנות

באמצעות סמלים, צורות ומסרי חזותיים			
רב תרבותיות כמפורט לעיל	<u>חקירת אומנים ודרכי פעולתם</u> - הכרות עם אומנים מתקופות שונות באומנות הישראלית תרבויות ישראליות- חגים ומועדים, עונות השנה, סיפורים ושירים, מסורות, אגדות, מורשת של עדות ולאומים, שונים החיים בישראל	ב	
סובלנות- גילוי סובלנות ורוחב אופקים לגבי פרשניות שונות לעבודות אמנות רב תרבותיות- כמפורט לעיל מעורבות חברתית- גילויי אכפתיות ומעורבות חברתית בסוגיות ערכיות העולות מיצירות האמנות	<u>התלמידים וחוויותיהם</u> - השכונה והעיר שלי, עדות ומסורות, חברת התלמידים, מנהגים <u>שאלת שאלות- שאלות האזרח</u> - זהות ולאומיות בביטוי האומנותי; <u>במעגל השנה</u> - לימוד יצירות אמנות בהקשר זה	ג, ד,	
כבוד- האזנה ליצירות מוזיקליות מתוך פתיחות וכבוד ליוצרים שונים מורשת- הכרות, קבלה וכבוד לערכי מורשת ותרבות בהיבט המוזיקלי	<u>ביצוע – קולי</u> - הכרת רפרטואר שירים רחב ומגוון	ג-ו	מוסיקה
כבוד- כבוד למגוון מורשות המחול בארץ (ובעולם)	<u>לרקוד ריקודי עם מישראל והעולם</u>	ב	מחול
כבוד- כמפורט לעיל רב תרבותיות- מתן כבוד למגוון ערכי מורשת בתרבויות המחול בארץ (ובעולם)	<u>חברה ותרבות</u> - להכיר בייחוד ובערך של מגוון התרבויות בישראל; <u>לרקוד ריקודי עם מישראל (והעולם)</u>	ג	
כנ"ל	כמפורט בכיתה ג	ד	
כבוד- מתן כבוד ליוצרים, למבצעים	<u>לרקוד ריקודי עם מישראל (והעולם)</u>	ה, ו	

חברה ואיכות חיים- להכיר את ההיסטוריה של המחול בעם ישראל ובישראל על מגוון התרבויות המכירות אותו			וליצירות מחול מהארץ והעולם רב תרבותיות- מתן כבוד למגוון ערכי מורשת בתרבויות המחול בארץ ומעולם
<u>השתקפות המציאות בסרטי קולנוע ובמשדרי טלוויזיה ומסרים ערכיים העולים מהם- התלמיד יפתח כושר הבחנה בפשטנות ובסטריאוטיפיות של דמויות ושל בעיות חברתיות אישיות המוצגות בתכניות ובסרטים;</u> <u>סרטי קולנוע- התלמיד יפתח רגישות סטריאוטיפית להצגה סטריאוטיפית ופשטנית של דמויות , אירועים מקומות ותהליכים</u>	א-ו	קולנוע ותקשורת	כבוד- גילוי רגישות וכבוד לרגשותיו, מחשבותיו ומעשיו של האחר מורשת- הכרות עם ערכי מורשת ותרבות הבאים לידי ביטוי בעולם הקולנוע מעורבות חברתית- השתתפות בדיונים ונקיטת עמדה ביחס למסרים במשדר והשלכותיו על הפרט והחברה
<u>ריקודי עם ועמים- להכיר פולקלור של עדות ישראל ועמים אחרים</u>	ג,ד	חינוך גופני	
<u>ציר מעגלי חיים וחברה- חברות: הכרות עם 10 מקורות מרכזיים שעוסקים בנושא חברות ומנהיגות מגוון סוגות ותקופות ביצירה היהודית-ישראלית ויצירה ציונית ועכשווית כולל שירים, סיפורים ומשלים</u>	ג	תרבות יהודית ישראלית	מורשת- דיון בערכי סובלנות, פלורליזם, דמוקרטיה
<u>ציר השנה היהודי-ישראלי- שלושת הרגלים כחגים חקלאיים – מותנה בחיבור לכלל המגזרים כמובן</u>	ה		